

KUTSEÕPPE KVALITEEDI HINDAMINE 2021: TULEMUSED JA ÕPPETUNNID

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

Kutseõppe kvaliteedi hindamine 2021: tulemused ja õppetunnid

Koostanud: Kersti Pärn, Riinu Raasuke, Marge Kroonmäe, Reet Taimsoo, Margit Puik, Liia Lauri

SISUKORD

SAATEKS.....	3
EKKA kutsehariduse hindamisnõukogu esimehe kaassõna.....	3
KUTSEÕPPE KVALITEEDI HINDAMISE SÜSTEEM	4
Kvaliteedi hindamised 2019-2021	5
HINDAMISED 2021	7
Ülevaade.....	7
Hindamisotsused.....	8
Õppekavarühmade kvaliteedi hindamine	8
Õppekavarühmade esma- ja kordushindamine	8
Tugevused ja parendusvaldkonnad hindamisotsuste põhjal	10
Õppekavad ja õppekavaarendus	10
Õppimine ja õpetamine.....	13
Õpetajad	18
Kokkuvõte.....	21
Hindamiskomisjonide sõnumid kutsehariduse osapooltele	21
Hindamisnõukogu tagasiside koolide parendustegevuste ülevaadetele	22
OSAPOOLTE TAGASISIDE JA SELLE KASUTAMINE PARENDUSTEKS	24
Koolide tagasiside hindamiskülastustele.....	24
Hindamiskülastuste tagasiside kvaliteedi hindamise protsessile	26
LISA 1 Kvaliteedi hindamise tulemused 2019-2021 koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmades .	1

SAATEKS

Olete lugemas Eesti Kõrg- ja Kutsehariduse Kvaliteediagentuuri (EKKA) ülevaadet kutseõppe kvaliteedi hindamisest aastal 2021.

Aasta 2021 oli kvaliteedi hindamises koolidele ja EKKAle intensiivne. Võrreldes aastatega 2019–2020 viidi läbi rohkem hindamisi, paljudes koolides kolme kuni nelja tähtjatu õppeõigusega õppekavarühma hindamine korraga. Jätkuvalt mõjutasid hindamiste korraldust COVID-19 pandeemiast tingitud piirangud ning enamik hindamiskülastusi toimusid kas virtuaalselt või hübriidvormis.

Järgnevates peatükkides võtame kokku kvaliteedi hindamise 2021. aasta statistika, anname ülevaate hindamistulemustest ning toome hindamisaruannete analüütilise kokkuvõtte põhjal esile peamised õppetöö tugevused ja kitsaskohad. Samuti toome välja hindajate ettepanekud erialaliitudele, kutsehariduse arendajatele ja korraldajatele ning osapoolte kommentaarid ettepanekutele.

Koolide õppekavarühmade eneseanalüüsid ja hindamisaruanded peegeldasid õpilaste ja õpetajate toimetulekut distantsõppega, toome kokkuvõtlikult välja selle peamised õppetunnid.

Analüüsimise kokkuvõtvalt koolide ja hindajate tagasisidet hindamisprotsessile, sh virtuaalsetele hindamiskülastustele ning toome esile EKKA tegevused hindamisprotsessi parendamiseks.

Hindamistulemuste kokkuvõttest leiavad koolid häid kogemusi, millest üksteiselt õppida ning parendusvaldkondi, millele koolide ja partneritega koostöös lahendused leida. **Hariduse kvaliteet sünnib koostöös!**

EKKA kutsehariduse hindamisnõukogu esimehe kaassõna

Kutseõppe kvaliteedihindamine on aasta-aastalt tänu hindamiskomisjonides osalevatele valdkonna asjatundjatele, EKKA inimeste südamega tehtud tööle ja hindamisnõukogu liikmete pühendumisele muutunud sisukamaks ja seeläbi ka olulisemaks.

Miks kutseõppe kvaliteedihindamist üldse vaja on? Ilmselt selleks, et me väikese Eestimaa erinevates otstes saaksime ühtemoodi aru sellest, mismoodi oma koolielu arendada, et parimal võimalikul moel õppureid oskuste omandamisel toetada. Ja järjest paremad me selles oleme. Oma osa selles on ka kvaliteedihindamisel. Hindamisnõukogu istungitel oleme tunnustanud koolide ja hindamiskomisjonide suurt tööd kvaliteedihindamise protsessis.

Parendustegevuste ülevaated, mis ei ole koolidele range kohustus, aga kus koolid on edasiminekut näidanud, on olnud põnev lugemine. Oleme tunnustanud vahvaid ettevõtmisi ja innustanud kõiki koole konkreetseid ja kindla tähtjajaga tegevusi kavandama.

Soovin kõigile, kellest kutseõppe hea käekäik ja kvaliteetne õppeprotsess sõltub, sihikindlust ja väsimatut vaimu!

Tiiu Randma

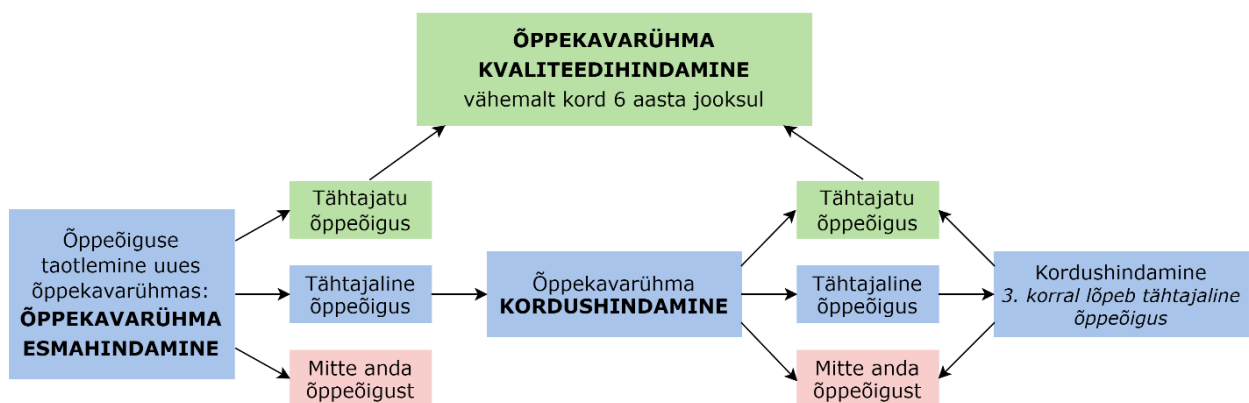
kutsehariduse hindamisnõukogu esimees 2015–2022

KUTSEÕPPE KVALITEEDI HINDAMISE SÜSTEEM

Eestis on 2021. a seisuga 37 kutseõpet pakkuvat õppeasutust: 32 kutseõppeasutust ja viis rakenduskõrgkooli. Kutseõpet pakutakse „Kutseharidusstandardis“ määratletud 44 kutseõppe tasemeõppe õppekavarühmas, 2021. a seisuga toimub kutseõpe ca 250 kooli õppekavarühmas, millest enamusel on tähtjatu õppeõigus.

Alates 2019. aastast läbivad kõik kutseõpet pakuvad õppeasutused (edaspidi koolid) vähemalt kord kuue aasta jooksul kvaliteedi hindamise tähtjatu õppeõigusega õppekavarühmades. Kui koolil on õppekavarühmas tähtjaline õppeõigus, tuleb tähtjatu õiguse saamiseks läbida korduv ekspertiis (edaspidi kordushindamine). Uues õppekavarühmas õppeõiguse saamiseks tuleb koolil läbida avatava õppekavarühma ekspertiis (edaspidi esmahindamine).

Kutseõppe kvaliteedi hindamist ning õppekavarühmade esma- ja kordushindamist viib läbi EKKA. Nii on EKKAI kutsehariduse kvaliteedi tagamisel täita kahteline roll: esma- ja kordushindamised on vastavushindamised, mille eesmärgiks on hinnata, mil määral on täidetud õigusaktidest tulenevad hindamisstandardite nõuded. Kvaliteedi hindamine on kujundav hindamine, mille eesmärgiks on soovitusel koolidele õppe kvaliteedi edendamiseks.

Joonis 1. Kutseõppe kvaliteedi hindamise süsteem

Kutseõppe õppekavarühma esmahindamise ja kordushindamise viib EKKA läbi vastavalt regulatsioonile „Kutseõppe õppekavarühma esmahindamise ja kordushindamise juhend“.

Tähtjatu õppeõigusega õppekavarühmade kvaliteedi hindamise nõuded ja korraldus on reguleeritud haridus- ja teadusministri määruses „Kutseõppe kvaliteedi hindamise tingimused ja kord“ ning EKKA dokumendis „Kutseõppe kvaliteedi hindamise juhend“.

Juhendid ja juhismaterjalid on kättesaadavad [EKKA kodulehel](#).

Vastutus õppe kvaliteedi eest lasub koolil. Regulaarne eneseanalüüs näitab kooli võimekust õppe kvaliteedi taset analüüsida ja õppekavarühmade arengut kujundada. Välise kvaliteedi hindamise eesmärk on toetada õppimiskeskse koolikultuuri arengut, andes koolile sõltumatut tagasisidet õppeprotsessi kvaliteedi kohta ning soovitusi selle arendamiseks. Samuti on kvaliteedi hindamise eesmärk suurendada kutsehariduse usaldusväärust, informeerida õppijaid, töömaailma, riiki ning ühiskonda laiemalt kutseõppe vastavusest osapoolte, sh õppekavarühmale vastava majandussektori vajadustele ja ootustele.

EKKA on koostöös koolidega kavandanud kvaliteedi hindamised koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmade ja poolaastate lõikes aastateks 2019–2023. Kvaliteedi hindamise korraldus võimaldab koolil analüüsida koos ühte õppesuunda kuuluvaid ja ka eri õppesuundadesse kuuluvaid, kuid sisult lähedasi õppekavarühmi. EKKA moodustab neil juhtudel laiapõhjalised hindamiskomisjonid, kuhu kuuluvad kutseõppe asjatundjad ja kõikidele hinnatavatele õppekavarühmadele vastavate valdkondade eksperdid. Nii hindasid komisjonid sageli koolis koos kolm kuni neli, kõige rohkem viis õppekavarühma, mis hoiab kokku ressursi nii kooli kui EKKA vaates. Kui hinnatavaid õppekavarühmi on rohkem ja komisjoniliikmete arv suurem, saab komisjon jaguneda vestlusteks erinevate õppekavarühmade esindajatega.

Tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmade kvaliteedi hindamise lõppotsused võtab vastu EKKA kutsehariduse hindamisnõukogu (edaspidi nõukogu). Nõukogu kaalub hindamiskomisjoni poolt välja toodud tugevusi, parendusvaldkondi ja soovitusi ning määrab õppekavarühma järgmise kvaliteedi hindamise aja: kas **kuue aasta pärast**, kui õppekavarühmas toimuv õppetöö vastab kvaliteedi hindamise kriteeriumidele ja õigusaktidele või **kolme aasta pärast**, kui nõukogu hinnangul esineb õppekavarühmas õppetöö mittevastavusi õigusaktidele ja kvaliteedi hindamise kriteeriumidele. Kui nõukogu kaalub kahe hindamisotsuse vahel ning leiab, et teatud tingimuse täitmisel kooli poolt oleks võimalik võtta vastu positiivsem otsus, võib ta sellise otsuse vastu võtta kõrvaltingimusega. Sellisel juhul esitab kool nõukogu määratud kuupäevaks aruande kõrvaltingimuses kirjeldatud puuduse kõrvaldamise kohta.

Kvaliteedi hindamine lähtub eeldusest, et vastutus hindamisaruandes välja toodud probleemide lahendamise ning pideva parendustegevuse eest lasub koolil. Kvaliteedi hindamise **järehtegevusena** palub EKKA esitada hindamise läbinud koolil üks aasta või põhjendatud juhul kaks aastat pärast õppekavarühma kvaliteedi hindamise otsuse vastuvõtmist nõukogule kirjaliku ülevaate hindamisaruandes esitatud ettepanekute alusel kavandatud ja ellu viidud tegevuste ning nende tulemuste kohta. Nõukogu arutab parendustegevuste ülevaateid istungitel ja annab igale koolile tagasisidet.

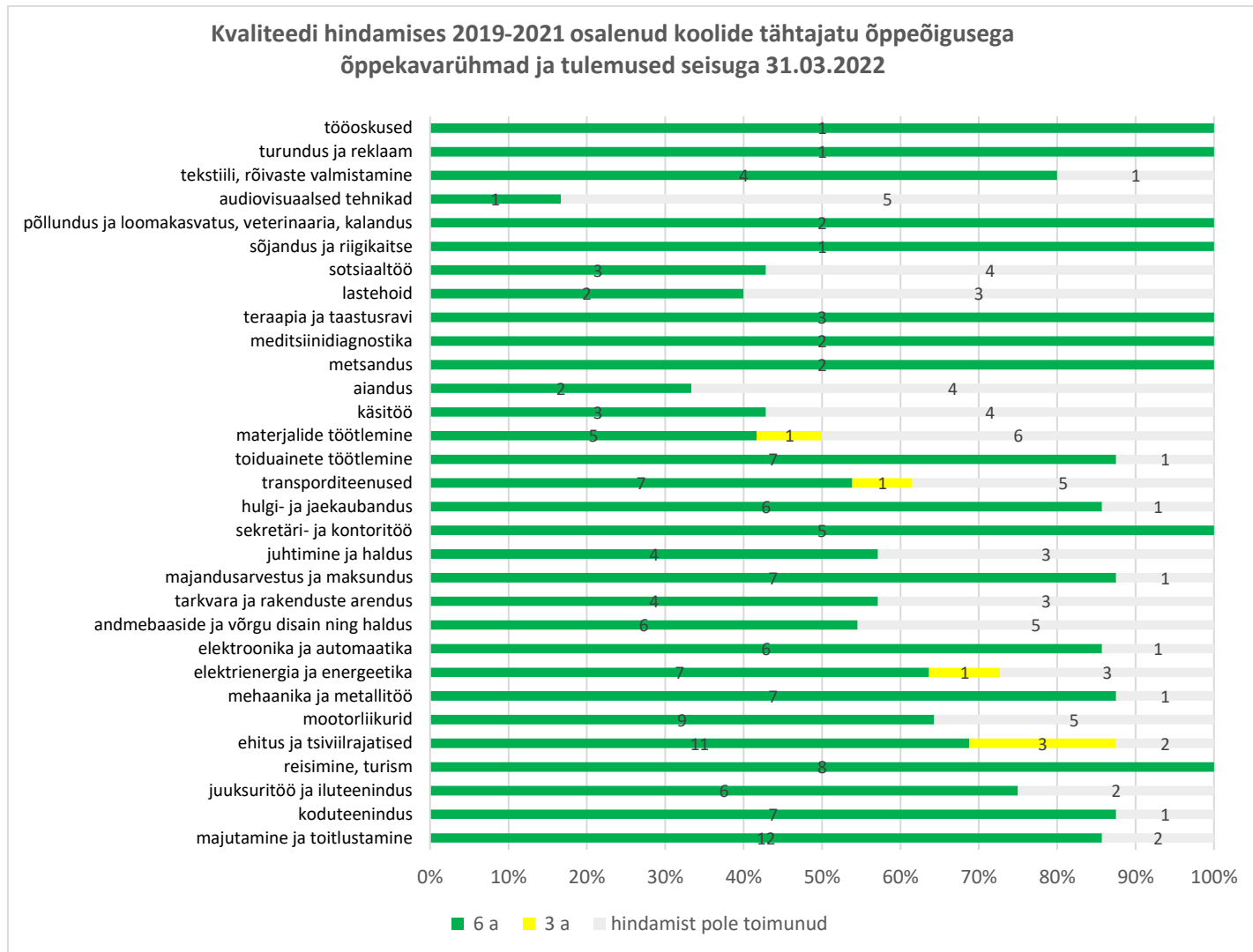
Kutseõppe esma- ja kordushindamisel võtab nõukogu vastu otsuse avatava või läbiviidava õppe nõuetele vastavuse osas ning teeb selle alusel ettepaneku haridus- ja teadusministrile, kas anda koolile õppekavarühmas tähtajatu või tähtajaline õppeõigus või mitte anda õppeõigust, kui õpe ei vasta nõutavale tasemele.

Kvaliteedi hindamised 2019-2021

Kolme aasta jooksul on kutseõppe kvaliteedi hindamises osalenud 158 ehk 63% kõikidest koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmadest. Neist vaid kuuel juhul (3 kooli ehituse ja tsiviilrajatiste, 1 materjalide töötlemise, 1 elektrienergia ja energeetika, 1 transporditeenuse kooli õppekavarühm) on nõukogu otsustanud, et kooli õppekavarühmas viiakse järgmine hindamine läbi kolme aasta pärast. Kõikidel teistel juhtudel on tulemus olnud maksimaalselt positiivne.

Suurematest õppesuundadest/õppekavarühmadest, kus õpetavad paljud koolid, on **isikuteeninduse õppesuuna õppekavarühmades** (majutamine ja toitlustamine; koduteenindus; juuksuritöö ja iluteenindus; reisimine, turism ja vaba aja veetmine) enamikes koolides hindamine toimunud. **Kõigis neis toimub järgmine hindamine kuue aasta pärast. Ehituse ja tsiviilrajatiste õppekavarühmas** oli 16 koolist 2021. a lõpuks hinnatud 14, neist kolme kooli õppekavarühma puhul otsustas nõukogu, et järgmine hindamine toimub kolme aasta pärast, kuna õppetöö neis vastas osaliselt kvaliteedi hindamise nõuetele. Kahe kooli puhul otsustas nõukogu, et järgmine hindamine ehituse õppekavarühmas viiakse läbi kuue aasta pärast, kui kool kõrvaldab määratud tähtajaks kõrvaltingimuses toodud puudused õpilaste tööohutuse tagamisel praktilise töö keskkonnas, seisuga 31.03.2021 täitsid mõlemad koolid kõrvaltingimuse ja nõukogu jättis jõusse otsuse, et järgmine hindamine nendes õppekavarühmades viiakse läbi kuue aasta pärast.

Aastatel 2019–2021 kvaliteedi hindamises osalenud koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmad ja tulemused on toodud joonisel 2.

Joonis 2. Kvaliteedi hindamises 2019-2021 osalenud koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmad ja tulemused seisuga 31.03.2022

Kvaliteedi hindamise 2019-2021 tulemused koolide kaupa on toodud [LISA 1 tabelis](#).

Hindamisaruanded ja otsused on avalikud EKKK kodulehel:

- [kvaliteedi hindamised](#)
- [esma- ja kordushindamised](#).

Hindamisnõukogu protokollid on kättesaadavad [EKKK kodulehel](#).

Aastad 2020–2022 on suure hindamismahuga. Suuremates kutsehariduskeskustes on igal aastal toimunud kolme kuni nelja õppekavarühma hindamine ühel poolaastal. Kutsehariduskeskustes (enim õppekavarühmi (22) on Ida-Virumaa KHKs) on hindamise läbinud $\frac{2}{3}$ kooli õppekavarühmadest.

Spetsialiseerunud koolides on paindlikkus võimaldanud sisuliselt koolipõhist kvaliteedihindamist - kõik kooli õppekavarühmad (ÖKR) korruga, nt Tallinna Polütehnikumis 5 ÖKRi, Tallinna Lasnamäe

Mehaanikakoolis 4 ÕKRi, või samal aastal Tallinna Majanduskoolis: I pa 2/II pa 5 ÕKRi. Kutseõpet pakkuvates rakenduskõrgkoolides on EKKA võimalusel kutseõppe kvaliteedihindamise ühitanud kõrghariduse institutsionaalse akrediteerimisega, Tartu ja Tallinna tervishoiukõrgkoolides 4, Kaitseväge Akadeemias 1 kutseõppe ÕKR.

Kutseõppe kvaliteedi hindamine õppekavarühmades jätkub koolidega kooskõlastatud ajakava alusel. Hindamiste kava 2019-2023 ja aastate kavad hindamisperioodis osalevate koolide õppekavarühmade lõikes on kättesaadavad [EKKA kodulehel](#). Aastale 2022 on kavandatud 44 tähtajatu õppeõigusega õppekavarühma kvaliteedihindamist.

EKKA osaleb alates 2019 Euroopa kutseõppe kvaliteeditagamise võrgustiku EQAVET rahvusvahelises vastastikhindamise (*Peer Review*) projektis koos Soome, Sloveenia ja Horvaatia partneritega. 2020/21 osales rahvusvahelises vastastikhindamises Tallinna Majanduskool. Projekt jätkub ja Eestist osaleb 2022/23 Tartu Kunstikool. Seni on Eestis kuus rahvusvahelise koolituse ja kogemusega kutseõppe hindamisksperti, kes on osalenud EQAVET projekti raames partnermaade kutsekoolide hindamisel, samuti Itaalia ja Lõuna-Ameerika koolide rahvusvahelises hindamises.

HINDAMISED 2021

Ülevaade

EKKA viis 2021. aastal läbi kokku 63 kutseõppe õppekavarühma kvaliteedi hindamist:

- 54 tähtajatu õppeõigusega õppekavarühma kvaliteedi hindamist;
- 6 tähtajalise õppeõigusega õppekavarühma kordushindamist;
- 3 esmahindamist õppeõiguse taotlemisel uues õppekavarühmas.

Tähtajatu õppeõigusega koolide õppekavarühmades viidi kvaliteedi hindamine läbi neljas informatsiooni- ja kommunikatsioonitehnoloogiate õppesuunda kuuluvas koolide õppekavarühmas: andmebaaside ja võrgu disain ning haldus (2); tarkvara ja rakenduste arendus ning analüüs (2). Samuti esitasid koolid hindamisele tehnikaalade õppesuuna õppekavarühmad: mootorliikurid, laevandus- ja lennundustehnika (3); elektrienergia ja energeetika (3); elektroonika ja automaatika (2) ning mehaanika ja metallitöö (3).

Tootmise ja töötlemise õppesuuna õppekavarühmadest hinnati toiduainete töötlemine (4); tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamine ning naha töötlemine (4) ning materjalide töötlemine (klaas, paber, plast, puit) (2) kooli õppekavarühma.

Hinnati ka ärimise ja halduse õppesuuna õppekavarühmi: hulgi- ja jaekaubandus (4); juhtimine ja haldus (2); majandusarvestus ja maksundus (2) ning sekretäri- ja kontoritöö; turundus ja reklaam; rahandus, pangandus ja kindlustus (kõigis 1).

Transporditeenuste õppekavarühma hinnati kolmes koolis, käsitöö õppekavarühma kahes ning põllunduse ja loomakasvatuse õppekavarühmi kahes koolis. Samuti hinnati 2021. a kooli ehituse ja tsiviilrajatiste, koduteeninduse, audiovisuaalsete tehnikate ja meedia tootmise, aianduse, sotsiaaltöö ja nõustamise jt õppekavarühma.

Jätkuva COVID-19 pandeemiast tingitud piirangute tõttu toimusid ka 2021. aastal hindamiskülastused enamasti virtuaalselt e-keskkondade kaudu või hübriidkülastusena, kus osa vestlustel osalejaid oli koolis kohapeal, osa liitus virtuaalselt.

Fotodel on hindamiskomisjon koolis vaatlemas distantsõpet ja valmistumas praktilise töö vaatluseks kooli õppekõrgis.

Komisjonidel tuli vestluste planeerimisel ja õpilaste praktilise töö vaatlemisel olla paindlik ning järgida kooli sisekorra reegleid praktilise töö keskkonnas. Vajadusel viidi vestlus läbi virtuaalselt, kuigi see oli esialgselt kavandatud toimuma koolis. Vestlusi hajutati erinevatele päevadele, mitmel juhul korraldasid koolid praktilise töö ja õpikeskkonna vaatluse virtuaalselt. Komisjonidel oli juba kogemus 2020. aastast, et koolide praktilise töö keskkonda, seadmeid ja vahendeid ning praktilise töö toimumist on võimalik vaadelda distantsilt ning seda toetavate vestluste kaudu saada analüüsiks vajalik info.

Hindamisotsused

Hindamisnõukogu võttis hindamisotsused 2021. a läbi viidud hindamiste kohta vastu kuuel istungil, sh novembris ja detsembris läbiviidud hindamiste otsused 2022. a jaanuaris ja veebruaris.

Õppekavarühmade kvaliteedi hindamine

Vastavalt hindamisnõukogu otsustele toimub järgmine kvaliteedi hindamine kuue aasta pärast kõikides 2021. a hinnatud 54 tähtajatu õppeõigusega kooli õppekavarühmades. Neist ühe kooli õppekavarühma puhul võttis nõukogu otsuse vastu kõrvaltingimusega, kui kool kõrvaldab nõukogu määratud tähtajaks puuduse ohutusnõuete täitmisel praktilise töö õppekeskkonnas. Seisuga 31.03.2022 on kõrvaltingimus täidetud ning nõukogu jättis jõusse otsuse viia järgmine kvaliteedi hindamine kooli õppekavarühmas läbi kuue aasta pärast.

Õppekavarühmade esma- ja kordushindamine

Lisaks 54 õppekavarühma kvaliteedi hindamisele viis EKA 2021. a läbi kuus kordushindamist koolide tähtajalise õppeõigusega õppekavarühmades ning kolm õppekavarühma esmahindamist, kui kool taotles õppeõigust uues kutseõppe õppekavarühmas.

Esma- ja kordushindamiste puhul annab hindamiskomisjon standardite nõuete täitmisele osahinnangud, mille alusel võtab nõukogu vastu otsuse avatava või läbiviidava õppe nõutavale tasemele vastavuse osas.

2021. a läbiviidud **kordushindamiste** puhul otsustas nõukogu kolmel juhul, et õppekavarühmas läbiviidav õpe vastab nõutavale tasemele ning tegi haridus- ja teadusministrile ettepaneku anda koolile õppekavarühmas tähtajatu õppeõigus (Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli toiduainete töötlemise õppekavarühm; Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli hambaravi õppekavarühm ning Pärnu Saksa Tehnoloogiakooli audiovisuaalsete tehnikate ja meedia tootmise õppekavarühm). Kolme õppekavarühma puhul otsustas nõukogu, et õppekavarühmas läbiviidav õpe vastab osaliselt nõutavale tasemele ning tegi ettepaneku anda koolile õppekavarühmas tähtajaline õppeõigus (Rakvere Ametikooli hulgi- ja jaekaubanduse ning koduteeninduse õppekavarühmad ja Viljandi Kutseõppekeskuse materjalide töötlemise (klaas, paber, plast, puit) õppekavarühm).

Esmahindamisel otsustas nõukogu Pärnu Saksa Tehnoloogiakooli elektroonika ja automaatika õppekavarühma puhul, et avatav õpe vastab osaliselt nõutavale tasemele ning tegi haridus- ja teadusministrile ettepaneku anda koolile õppekavarühmas tähtajaline õppeõigus kolmeks aastaks. Kahe õppekavarühma puhul tegi nõukogu ettepaneku mitte anda õppeõigust kutseõppe tasemeõppe avamiseks, kuna avatav õpe ei vastanud tasemeõppe nõutavale tasemele.

Kokku hindas 2021. aastal 36 hindamiskomisjoni koolide 63 õppekavarühma. Hindamiskomisjonides töötas kokku üle 100 hindamiseksperdi, kellest pooled olid õppevaldkonna või eriala eksperdid töömaailmast.

Tugevused ja parendusvaldkonnad hindamisotsuste põhjal

Kvaliteedi hindamise keskmises on **õppeprotsess**, mida hinnatakse kolme hindamisvaldkonna lõikes:

1. **Õppekavad ja õppekavaarendus,**
2. **õppimine ja õpetamine,**
3. **õpetajad.**

Järgnevalt võtame hindamisaruannete põhjal kokku 2021. a hinnatud õppekavarühmade peamised tugevused ja parendusvaldkonnad hindamisvaldkondade lõikes. Selguse huvides oleme iga hindamisvaldkonna all ära toonud ka hindamiskriteeriumid.

Parendusvaldkondade analüüs sisaldab komisjonide soovitusi, kuidas probleemi või kitsaskohta lahendada.

Õppekavad ja õppekavaarendus

Kriteeriumid:

1. **Õppekavaarendus on eesmärgistatud, süsteemne ja juhitud; õppekavasid koostatakse ja arendatakse arvestades õppijate ja tööturu koolitusvajadust;**
2. **Õppekavade moodulite rakenduskavades on õpe kavandatud arvestades õppijate eripära, õppesisu ja -meetodid ning hindamiskriteeriumid ja -meetodid toetavad õppijat õpiväljundite saavutamisel ja võtmepädevuste arendamisel.**

Lühikokkuvõte

Õppekavaarendus on tugevusena välja toodud enamikus hindamisaruannetes. Koolides on õppekavaarendus strateegiliselt läbi mõeldud tegevus ja seotud ka kehtiva arengukava eesmärkidega. Nii taseme- kui ka täiendusõppe õppekavad vastavad tööturu koolitusvajadusele.

Õppekavade moodulite rakenduskavade hindamisel on komisjonid pööranud enim tähelepanu sellele, kui võrd rakenduskavades kirjeldatu on ajakohane ja vastab tegelikult läbi viidava õppe sisule. Komisjonid on esile toonud kitsaskoha seoses valikmoodulite tegeliku valimise võimalusega: valikute tegemise protsess pole õppijatele piisavalt selge ja läbipaistev.

Vajakajäämisi esineb dokumentatsioonis, nt kehtivad õppekavad koos moodulite rakenduskavadega on kooli kodulehel raskesti leitavad; õppekavarühmade õppekavade moodulite rakenduskavad on koostatud ebaühtlase tasemega; termineid kasutatakse väärsti.

Õppekavaarendus

Enamikes hinnatud õppekavarühmades tõstsid komisjonid tugevusena esile, et õppekavaarendus on **strateegiliselt läbi mõeldud** tegevus ja seotud kehtiva arengukava eesmärkidega. Komisjonide hinnangul on õppekavaarendus eesmärgistatud ja süsteemne, õppekavad vastavad tööturu koolitusvajadusele, nende sisu on vastavuses õppekavarühma, tegevusvaldkonna või piirkonna arengutega. Näiteks Tallinna Majanduskool on strateegiliselt sihikule võtnud jätkuõppekavade ja täienduskoolituste arenduse, Kuressaare Ametikool pöörab kõigis hinnatud õppekavarühmades erilist tähelepanu ettevõtluse ja turundamisega seotud oskuste arendamisele, Tallinna Tööstushariduskeskus on keskendunud 4. ja 5. taseme õppekavade rakendamisele.

Samas töid komisjonid aga esile, et nii mõneski koolis pole õppekavaarenduseks välja kujundatud ühtset ülekoollist protsessi. **Komisjonid soovitasid läbi kvaliteedijuhtimise ja pideva parendamise põhimõtete rakendamise luua kõiki osapooli kaasava strateegilise õppekavaarenduse süsteemi.**

Sisendit õppekavarühmade õppekavade arendamiseks saavad koolid peamiselt erinevate huvipoolte tagasisidest (nt tööandjad, õppijad, sotsiaalpartnerid), kooli nõunike kogu soovitustest, aga ka kutsestandardite ja/või seadusandluse muutustest ning OSKA ja Töötukassa uuringutest ja raportitest.

Komisjonid on tunnustanud nt mootorliikurite, laevanduse- ja lennundustehnika ning tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühmades hindamise läbinud koole panustamise eest laiemalt kutsehariduse tuntuse ning maine kujundamisse läbi aktiivse koostöö kohaliku omavalitsuse ja üldhariduskoolidega.

Arendustegevusse on enamikes hinnatud õppekavarühmades kaasatud õppekavarühma õpetajad. Komisjonid on esile toonud ka kaasamise parimat praktikat, näiteks Tartu Rakenduslikus Kolledžis (end Tartu Kutsehariduskeskus) koordineerib õppekavarühmade üle õppekavaarendust (õppekavade struktuur, üldharidusmoodulid, keeleõpe jms) tehnika osakonna juhataja, kes korraldab arutelunge erialaosakondade juhatajatega. Tallinna Majanduskoolis on igal õppekaval vastutav arendaja, kelle ülesanne on töömaailma eksperdina nõustada õppekava arendust, tehes konkreetseid ettepanekuid õppekavade muudatuste ja täienduste kohta.

Parendusvajadusena on komisjonid aga esile toonud, et mitmetes õppekavarühmades on praktikaettevõtete ja tööandjate esindajaid (eriti kohalikke ettevõtteid) ja vilistlasi kaasatud vähesel määral - nimetatud sihtrühmade kaasamine lisaks õppekavadesse olulise töömaailma vaate. Samuti soovitasid komisjonid rohkem kaasata ka üld(ainete)õpingute õpetajaid, et paremini toetada õpingute lõimimist ja vajalike võtmepädevuste õpetamist.

Enamikes hindamisaruannetes **soovitasid komisjonid rakendada süstemaatilist ja standardiseeritud tagasiside kogumist nii õppijatelt, õpetajatelt, vilistlastelt ja nende tööandjatelt, õpingud katkestanutelt kui ka praktikaettevõtetelt koos selge sõnumiga osapooltele, kuidas kool kogutavat tagasisidet õppekavaarenduses kasutab.**

Valdavalt on erinevatele sihtrühmadele ja tasemetele pakutav õppekavade valik hinnatud komisjonide poolt tugevuseks, kuid valikut soovitati ka laiendada või täiendada. Näiteks koostada olemasolevatele 4. ja 5. taseme esmaõppe õppekavadele jätkuõppekavad; koostada ja rakendada tuleviku erialadega seotud õppekavasid (nt päikesepaneelide ja tuulegeneraatorite hooldustehnikute õpetamine elektrienergia ja energeetika õppekavarühmas). Komisjonid on soovitanud **süvendada võtmepädevuste ja ettevõtluse õpet; samuti lisada õppekavadesse jätkusuutlikkuse ja ringmajanduse teemad.**

Komisjonid on soovitanud leida koostöövõimalusi üldhariduskoolidega valikainete või ühisõppekavade pakkumiseks regiooni põhikoolides ja gümnaasiumites, nt ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmade hindamisel soovitas komisjon luua ühisõppekavad koostöös linna või regiooni üldhariduskoolidega, et pakkuda gümnaasiumi õpilastele lisaeriala omandamise võimalust, äratamaks nende huvi ehituse ja elektri valdkonna erialade vastu.

Valdavalt rakendavad koolid õppekavu sihtrühmale sobilikes õppevormides, kuid nt ehituse ja tsiviilrajatiste ning elektrienergia ja energeetika õppekavarühmades soovitasid komisjonid rakendada koostöös tööandjate ja erialaliitudega ka töökohapõhist õpet, mis on võimaluseks kutsetunnistusega töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks ning tõstab ka lõpetajate erialasele tööle rakendumise määra. Komisjonid soovitasid koolidel läbi mõelda, kuidas jätkata töökohapõhise õppega, kui lõpeb PRÕM programmi tugi.

Komisjonide hinnangul on enamike õppekavarühmade puhul vajakajäämisi kooli kodulehel olevates ja komisjonile esitatud dokumentides. Näiteks ebatäpsused ja trükivead dokumentides; kehtivad õppekavad koos moodulite rakenduskavadega pole leitavad või on raskesti leitavad. Erinevate õppekavarühmade õppekavade moodulite rakenduskavad on koostatud ebaühtlase tasemega - õppevormid ja -meetodid on erinevalt kajastatud, esineb terminite ebaühtset või vääriti kasutamist, nt on terminid *praktika* kooli arengukavas, kodulehel ja õppekavade rakenduskavades kasutatud praktilise töö tähenduses. Mõnel juhul pole õppe- ja rakenduskavadesse jõudnud koolis kokkulepitud muudatused või täiendused. Moodulite rakenduskavades esineb erinevate õppetasemetega õpiväljundite kattuvusi, nt tekstiili, rõivaste, jalatsite valmistamise ning naha töötlemise õppekavarühma kuuluvas 5. taseme õppekavas on kattuvusi 4. taseme õppekavaga.

Täienduskoolitus

Enamikes hinnatud õppekavarühmades tõstsid komisjonid tugevusena esile täienduskoolituse õppekavade arenduse ja rakendamise. Valdavalt vastavad õppekavad tööturu vajadustele, need on operatiivselt ja koostöiselt planeeritud ning hästi korraldatud. Õppekavade koostamisel arvestatakse ka OSKA raportite soovitusi ning tagasisidega tööandjatelt. Pakutavatel täienduskoolituste kursustel on muuhulgas ka oluline roll kooli tasemeõppe võimaluste tutvustamisel. Täienduskoolituste pakkumine on õppekavarühmades kasvutrendis ja lõpetajate protsent on kõrge, mis näitab, et täienduskoolitused on kvaliteetsed ja pakkumine on jõudnud sihtgrupini.

Hindamiskomisjonid on andnud mitmeid soovitusi täienduskoolituse valdkonna arendamiseks:

- kasutada täienduskoolituste läbiviimisel tasemeõppe e-õppekeskkonnas läbiviidava õppetöö kogemust;
- õpetada nt käsitöö õppekavarühmas e-turundust, e-poe loomist, kodulehekülje loomist jms;
- integreerida täiendus- ja tasemeõpet, mis annab võimaluse õppijatele erineval viisil ja omas tempos eriala omandada ning kajastada need võimalused ka kasutusel olevates õppekavades;
- kaaluda lühemate õpiampsude rakendamist täiendusõppes, et õppijad saaksid nt oma kutsesobivust testida ja võimalusel õpitut hiljem tasemeõppes VÕTAgas rakendada.

Moodulite rakenduskavad

Hindamiskomisjonid on tugevusena esile toonud, et rakenduskavade arendus on juhitud, toimub meeskonnatöona ja põhineb huvigruppide tagasisidel. Õppemetoodika on asjakohane ning toetab õpiväljundite saavutamist.

Tallinna Polütehnikumi hindamiskomisjon tunnustas parima praktikana teemade ja moodulite lõiminguid audiovisuaalsete tehnikate ja meedia tootmise õppekavarühmas, mis võiksid olla eeskujuks ka kooli teistes õppekavarühmades.

Moodulite rakenduskavade hindamisel keskendusid komisjonid 2021. aastal enim sellele, kuidas neid kirjeldatu on asjakohane ja vastab reaalsele õppe sisule. Komisjonid tõid esile **mitmeid soovitusi kitsaskohtadega tegelemiseks:**

- õppeprotsessi tulemuslikkuse hindamiseks on soovitatav planeerida konkreetsed õppe- ja hindamise meetodite arendamise tegevused koos mõõdikute, tähtaegade ja vastutajatega;
- rakenduskavade uuendamise käigus on vajalik ajakohastada õppekirjandust ja lisada moodulitesse ajakohaseid teemasid (nt digiturundus, klienditeekond, erinevad digikanalid);
- määratleda rakenduskavades selgelt kontaktõppe, sh praktilise ja iseseisva töö mahud vastavalt õppevormile;

- vajalik on pakkuda täiendavat eesti keele õpet, kui õppijate riigikeele oskus on kasin, et aidata lõpetajatel saavutada riigikeele tase, mis tagab nende konkurentsivõime ja võimaldab edasi õppida;
- tuginedes distantsõppe rakendamise kogemustele, on vajalik luua rohkem asjakohaseid e-õppematerjale ja e-kursusi, kasutada õpimapina e-portfooliot, mis toetaksid ühtlasi ka paindlikke õppimisvõimalusi ja arendaksid õppijate digipädevuse ning eneseanalüüsi oskusi .

Komisjonide hinnangul on õppekavarühmades valdavaks probleemiks, et õppijatel ei ole võimalik valikmooduleid reaalselt valida ning valikute tegemise protsess pole neile piisavalt selge ja läbipaistev.

Komisjonid soovitasid koolidele võimaldada õppijatel senisest enam valikmooduleid valida sama kooli teistelt õppekavadelt või teiste koolide sarnastelt õppekavadelt, sh e-õppena ning luua senisest rohkem ühised e-õppematerjale.

Õppimine ja õpetamine

Kriteeriumid:

1. **Õppijate erialavalik on toetatud;**
2. **Õpikeskkond, sh materjalid, vahendid ja tehnika toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;**
3. **Õppekorraldus, sh praktilise töö ja praktikakorraldus lähtub õppijate ja õppevormide eripärast ja toetab õppijat õpiväljundite saavutamisel;**
4. **Õppesisu, -metoodika ja hindamine, sh praktilisel töö ja praktilal lähtub õpiväljunditest;**
5. **Õppijate toetamiseks on loodud tugiteenused ja need on õppijale kättesaadavad.**

Lühikokkuvõtte

Nagu eelnevatel aastatel, tunnustasid hindamiskomisjonid ka 2021. aastal eelkõige kaasaegset õpikeskkonda ning tugisüsteemide olemasolu koolides.

Aastast-aastasse korduvad probleemid praktikaga. Praktika õpiväljundite saavutamine ei ole alati tagatud. Suhtlus praktikakohtadega ja nendelt tagasiside kogumine on ebaregulaarne. Praktikajuhendajate ülesanded ei ole selged, nende koolitamine ja nõustamine ei ole piisav.

Kui 2020 pöörasid hindamiskomisjonid varasemast suuremat tähelepanu digiõppele seoses COVID-19 kriisiga ning tunnustati edukaid koole, siis 2021. aastaks on digiõppest saanud vajalik õppeprotsessi osa. Mitmed koolid on arendanud just digivõimekust. Väljakutsetena joonistus endiselt välja digiõppe killustatus, õppeprotsessis on korraga kasutusel mitmed erinevad keskkonnad. Haridustehnoloogiline tugi ei ole alati piisav. Digiõppe kvaliteet on kõikuv kooli õppekavarühmades ja kooliti.

Õppijate toetamine

Kuna aastaid on olnud väljakutseks suur väljalangevus ning õpperühmade madal täituvus, on koolid teinud jõupingutusi, et olla nähtavamad ning täiustanud **sisseastumisprotsessi**, et õppija leiaks endale sobiva ja õige eriala. Sisseastumisprotsesse on koolid täiustanud põhjalikumate individuaalvestlustega, kuhu on kohe vajadusel ka kaasatud kooli tugispetsialistid, et tuvastada võimalikku täiendavat toevajadust. Samuti toetab teadlikku erialavalikut kutsevaliku aasta, mida aina enam koole kas piloteerib või praktiseerib juba mitmendat aastat. Näiteks Haapsalu Kutsehariduskeskuses ning Eesti Massaaži- ja Teraapiakoolis on põhjalikud sisseastumisvestlused ja erialade tutvustamine enne sisseastumist (koolikülastused), õppijate teadliku erialavaliku aluseks. Ka Tartu Rakendusliku Kolledži sisseastumisprotsess on saanud komisjoni

poolt tunnustuse - enne sisseastumist pakub kool kohapeal karjäärinõustamise teenust ja kutsevalikuaastat. Siiski on ka koole, kes on saanud komisjonilt soovitusel täiendada sisseastumisprotsessi põhjalikuma vestlusega ning lisada juurde loogika- või erialaseid teste.

Koole on tunnustatud ka turunduse eest ning õigete sihtrühmadeni jõudmise eest, eraldi märgiti ära koostöö põhikoolidega, näiteks Rakvere Ametikooli koostöö põhikoolidega 8. klasside õpilastele valikainete pakkumiseks. Turundus on eriti silmapaistev koolides, kus on selleks teadlikult tähelepanu pööratud ning koolides, kus on eraldi loodud ka turundusjuhi/-spetsialisti ametikoht. Näiteks Tartu Rakenduslikus Kolledžis, mis on aktiivselt pildil nii haridussündmustel, sotsiaalmeedias kui ka korraldades avatud uste päevi.

Aina enam suureneb koolides tuge vajavate õppijate osakaal, seda nii nende osas, kellel on EHISes HEV-märke kuid ka nende osas, kelle puhul tuleb toevajadus välja õppimise käigus ning seega tuleb tegeleda toevajaduse tuvastamisega. Seega on igati loogiline, et enam kui pooltes hindamisaruannetes toodi moel või teisel esile **tugisüsteeme**, mis koolid on loonud. Peamiselt kiideti koolipersonali, kes on loonud õppijakeskseid lahendusi, aina enam on laiendatud tugipersonali osakaalu koolides, sh haridustehnoloogid, mentorid, nõustajad ning täiendatud on sisseastumise protsesse. Rakvere Ametikoolis on juurutatud grupijuhendaja ja õpinõustaja süsteem, mida toetavad näiteks "õnnetunnid", kus keskendutakse meeskonnatööle ja probleemide lahendamisele. Sarnaseid koolipsühholoogi läbiviidud heaolu-tunde rakendab ka Tallinna Kopli Ametikool. Sellised mitte-erialased tunnid aitavad nii luua meeskonnatunnet kui ka tuvastada erivajadusega õppijaid. Mõni kool rakendab õppijate toetamiseks regulaarseid arenguveestlusi, näiteks Tallinna Tööstushariduskeskus.

Samas on jätkuvalt kutseõppes väljakutseks **väljalangevus**. Aastaid on umbes viiendik alustajatest jätnud koolitee pooleli ning 2021. aastal oli keskmine katkestajate osakaal kutsehariduses Haridussilma andmetel 20,3. Osades hinnatud õppekavarühmades on väljalangevus ka tunduvalt suurem. Seega soovitasid komisjonid teha täiendavaid tugisüsteemide analüüse ja viia ellu täiendavaid individuaalseid toetusmeetmeid, sh mentorlust, et tagada õppijatele parim võimalik tugi. Tugisüsteemide osas on eeskujuks Tartu Rakenduslik Kolledž, kus on toimiv tugikeskus ning tugispetsialiste kaasatakse juba sisseastumisprotsessist peale ning kogu õpitee vältel. Väljalangenud õppijatega tehakse lahkumisintervjuud, et paremini mõista välja langemise põhjuseid. Lisaks on mõned koolid väljalangevuse vähendamiseks ja õppijate toetamiseks loonud erinevaid mentorite süsteeme - seda on katsetatud nii Tartu Rakenduslikus Kolledžis, kus on mentoriteks kutseõpetajad kui ka Pärnumaa Kutsehariduskeskuses, kus õpilased on üksteisele mentoriteks.

Individuaalsus on märksõna, mis käis läbi mitmetest hindamisaruannetest. Individuaalne lähenemine õppija vajadustest lähtuvalt on väga positiivne ning aitab õppijal suurema tõenäosusega jõuda ka lõpetamiseni, sellekohase tunnustuse said nii Valgamaa Kutseõppekeskus kui Tallinna Kopli Ametikool. Ka Eesti Massaaži- ja Teraapiakooli õppeprotsessi tugevamaid külgi on individuaalne lähenemine õppijale, lähtudes õppija vanusest, keelelisest, kultuurilisest, hariduslikust taustast ja ka elukohast. Individuaalsus algab juba vastuvõtuvestluselt ning koolis luuakse vajadusel õppijale iseseisev tunniplaan, võimaldatakse tõlketeenust ning vajadusel lastehoidu. Teisalt on individuaalsuse luksus ka kohati märk väikestest, paraku tihtilugu alatäitunud õpperühmadest.

Tallinna Kopli Ametikool ning Eesti Massaaži- ja Teraapiakool on saanud tunnustuse täiendava eesti keele õppe lisamise eest tunniplaanidesse. Samas on vene emakeelega õppijatele eesti keele omandamine väljakutse ka teistes koolides ning **osaliselt venekeelsetel õppekavadel õppides on oluline eesti keele omandamine**, et oleks võimalik saavutada kõik õpiväljundid.

Tallinna Polütehnikumis on hästi toimivad huviringid, mis toetavad kooli erialasid ning võimaldavad õpilastel omavahel suhelda ka erialade üleselt. Samuti on komisjonid toonud välja, et sotsiaalne keskkond

on õppijat toetav ning õppijad teavad, kelle poole oma murede ja küsimustega pöörduda, näiteks Tartu Rakenduslikus Kolledžis.

Õpikeskkond

Enamikes aruannetes toodi tunnustusena välja **füüsilist õpikeskkonda ja kaasaegseid õppetingimusi**, mis toetavad õpiväljundite saavutamist. Lisaks sellele, et koolides on vajalikud vahendid õppimiseks, on koolikeskkond ka õdus, hubane, õppijate huvidest lähtuv ja pidevalt arenev. Praktilise õppe baasid on varustatud kaasaegse riist- ja tarkvaraga, on inspireerivad ja motiveerivad, näiteks Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskooli õppetalu. Tallinna Majanduskool pälvis tunnustuse pideva parendamise eest, mis tugineb just õppijate sisendil ja tagasisidel. Tunnustusena toodi välja ka ruumide ja õppevahendite riskkasutust nii Tallinna Kopli Ametikoolis kui Tallinna Polütehnikumis.

Kuigi enamasti oli õpikeskkond tunnustusväärne, oli viies aruandes õpikeskkond välja toodud parenduste rubriigis. Kohati oli õpikeskkond küll üldiselt kaasaegne, ent puudu jäi mõnes klassiruumis lauapinnast, väikevahenditest või vajas mõni praktilise töö ruum sanitaarremonti või sisseseade uuendamist. Tööohutus oli samuti mõnes hinnatud õppekavarühmas probleemiks. Komisjonid soovitasid **pöörata tööohutusele, sh isikukaitsevahenditele suuremat tähelepanu** ning täiendada õppetöökodade töökeskkonna sisekontrolli.

Aruannetest lähtub seega kenasti, et enamus koolihooneid on saanud viimase kümnendi jooksul uue kuue tänu Euroopa toetustele, ent lisaks üldisele kaasaegsele ilmele on kutsehariduses oluline, et oleksid olemas ka võimalikult moodne sisseseade, tark- ja riistvara, et anda õppijale hea ettevalmistus tööturule suundumisel. Tartu Rakenduslik Kolledž on loonud kontakti kohalike ettevõtjatega ning viib praktilisi tunde läbi ettevõtjate juures kasutades nende masinaparki. Viljandi Kutseõppekeskus teeb koostööd KIA Motorsiga, et tagada ajakohased õppevahendid.

Õppekorraldus

Kutsehariduse omandaja keskmine vanus on aasta-aastalt olnud tõusvas joones ning pea pooled õppijad on vanuses 25+ (HaridusSilm). Komisjonid on tunnustusena välja toonud, et aina enam on õppekavasid, mille õppekorraldus sobib täiskasvanud õppija elustiiliga ning võimaldab iseseisvalt õppida ka kaugelt ning osaleda õppetöös sessioonõppes. Näiteks Hiiumaa Ametikoolis, kuhu õppesessiooni ajaks kogunevad õpilased Eesti eri paigust, saavad õpilased sessioonivälisel ajal toimetada Moodle keskkonnas.

Samas tuleb sessioonidena õppe korraldamisel, mida sageli rakendatakse mittestatsionaarses õppevormis, tähele panna, et kontakttundide arvud klapiksid. Samuti on sessioonõppes oluline roll digiõppevahenditel, kuna koolis veedetakse aega küll vähem, ent üldine õppemaht tuleb iseseisva õppimise käigus läbida.

Parenduskohana töid komisjonid välja valikmoodulite valimise – kuigi õppijal peaks olema võimalus võtta valikõpinguid teistest koolidest ja erialadelt, ei ole see siiski võimalik. **Õppijate võimalused, õigused ja kohustused valikainete valimisel tuleks kirjeldada nii õppekorralduse eeskirjas kui ka üle vaadata õppekavades.**

(Digi)õppemeetodid ja -vahendid

Aastal 2021 ei saa enam rääkida õppematerjalidest ja -vahenditest ilma et räägiks digiõppest, sest sellest on saanud õppetöö lahutamatu osa nii pandeemia tõttu kui ka aina suurenevad täiskasvanud õppijate osakaalu ja sessioonõppe tõttu. Koolid on pidanud hoogsalt arendama oma digivõimekust ning leidma viise, kuidas viia õpet läbi ka distantsilt. Lisaks sellele, et koolid pidid tõstma oma digivahendite võimekust ning soetama juurde veebikaameraid ja mikrofone, tuli hakata ka õppe sisu ümber mõtestama, et õppija saaks ka kodus praktilisest õppest osa võtta. Samas tuli koolidel rinda pista õiguslike ja tehniliste

küsimustega, näiteks kas õppija on kohustatud kodus veebikaamerat sisse lülitama või mitte, digiturvalisus ning intellektuaalse omandi kaitse.

Enamik koole kasutab digiõppe keskkonnana Moodle keskkonda, kus on võimalus lihtsalt õppematerjale hoiustada ning samas ka luua interaktiivseid õppematerjale. Kehtna Kutsehariduskeskuse andmebaaside ja võrgu disaini ning halduse ning tarkvara ja rakenduste arenduse ning analüüsi õppekavarühmades on loodud aga täiesti virtuaalne õpikeskkond. Muidugi on virtuaalset õpet tunduvalt lihtsam läbi viia IKTga seotud või kontoritööga seotud õppekavarühmades ning väljakutsuvam tugevaid käelisi oskusi nõudvatel erialadel.

Komisjonid on väljakutsena esile toonud digiõppevahendite vähese atraktiivsuse. **Digiõppematerjal ei tohiks olla tuim konspekt, vaid interaktiivne ja kaasahaarav ning toetama õpiväljundite saavutamist parimal viisil.** Selleks on tarvis haridustehnoloogilist tuge ning koolipered, kelle ridades on haridustehnoloog, on kindlasti paar sammu eespool. Seega on tulnud soovitusi koolidele, kel veel haridustehnoloogi või piisaval määral IKT tuge ei ole, **leida võimalused haridustehnoloogilise toe pakkumiseks või suurendamiseks.** Samuti on õpilastega vestlustest välja koorunud probleem, et e-õppe keskkondi on palju ning nendes orienteerumine õppija jaoks keerukas. **Komisjon on soovitanud kaasata e-õppe planeerimisse ka õpilasi, et koos valitaks välja kõigile sobivaimad keskkonnad.**

Samuti on koolid toonud välja, et planeerivad luua e-õppe vahendeid. Komisjonid on soovitanud selleks **teha koostööd nii teiste koolide, erialaliitude, ettevõtjate ning Erasmus+ projektpartneritega,** et kaardistada juba olemasolevad erialased e-õppematerjalid ning alles seejärel luua sobivaid materjale üheskoos.

Lisaks digiõppele on näiteks Kuressaare Ametikooli ja Haapsalu Kutsehariduskeskust tunnustatud projektõppe läbiviimise eest, sest nii saavad lõimitud mitmed teemad ning õppija saab modulipõhise hinde ja tagasiside. Samuti on keeleõpet lõiminud erialaainetesse Tallinna Kopli Ametikool ning Kehtna Kutsehariduskeskus. Komisjonid on soovitanud projektõpet ning väljundipõhist ühishindamist neile, kes seda veel kasutanud ei ole.

Õppekorraldus

Kutsehariduse omandaja keskmine vanus on aasta-aastalt olnud tõusvas joones ning pea pooled õppijad on vanuses 25+ (HaridusSilm). Komisjonid on tunnustusena välja toonud, et aina enam on õppekavasid, mille õppekorraldus sobib täiskasvanud õppija elustiiliga. Õpe on korraldatud sessioonidena, mis sobib täiskasvanud töötavale või kaugemalt pärit õppijale. Näiteks Hiiumaa Ametikoolis kogunevad õppesessiooni ajaks õpilased Eesti eri paigust, kes sessioonivälisel ajal saavad õppida Moodle keskkonna toel. Samas on oluline märkida, et õpiväljundite saavutamiseks peab olema kontakt tundidele lisaks omajagu iseseisvat õppimist, mida peaksid toetama kaasaegsed ja interaktiivsed digiõppevahendid.

Lisaks on pandeemiast tingitud distantsõpe samuti suurendanud iseseisva töö mahtu. Hindamiskomisjonid on välja toonud, et distantsõppe ajal muutus kontaktõppe, sh virtuaalse kontaktõppe maht väiksemaks ning tunde ei olnud hiljem võimalik järgi vaadata. Selline hübriidlahendus, kus osad õpilased on klassiruumis, osad kodudes arvuti ees, on tõeline väljakutse õpetajale ja koolile. Komisjonid on soovitanud distantsõppes siiski lähtuda tunniplaanist ning lisaks sellele ka tunde salvestada. Pandeemia tõttu oli piiratud ka praktilise töö läbiviimine, mis võis pärssida õpiväljundite saavutamist. Komisjonid soovitasid viia õpperühma praktilise töö tunde läbi hajutatult.

Koostöö partneritega

Lisaks ettevõtetele suhtlusele praktika teemal, soovitasid komisjonid **koostöös erialaste ettevõtete esindajatega arendada õppekavasid, prognoosida tulevikuoskuseid ja tööturu vajadusi.**

Samuti tuleb komisjonide ettepanekutest välja **soovitus osalemiseks koostöövõrgustikes teiste koolidega**, et arendada õppekavu, leida sobivaid praktikaettevõtteid ja luua õppematerjale. Nähtub, et ka koostöövõrgustike kohtumised on koroonakriisi tõttu viimasel paaril aastal ära jäänud ning tegevus on hääbunud. Koos toimides oleks samas kõigil osapooltel lihtsam luua nii õppematerjale kui arendada õppekavu, selmet igal koolil või õpetajal üksinda toimetada.

Praktika korraldus ja läbiviimine

Praktika korraldus on õppe läbiviimise osas koolide nõrgim lüli ning seda juba mitmeid aastaid. Pooltes hindamisaruannetes toodi puudustena välja kas **puudulik koostöö praktikaettevõtetega, praktikajuhendajate vähene koolitamine, praktika õpiväljundite saavutamise probleemid või ebaregulaarne tagasiside kogumine ettevõtetelt**. Ka siin joonistub välja, et paremini läheb nendel koolidel, kus on selleks eraldi ressursid koolipoolse praktikakoordinaatori näol olemas. Kui praktikaga seonduvad ülesanded on kutseõpetaja või mõne muu töötaja õlul, siis on ilmne, et praktikaettevõtetega ei jõuta jätkusuutlikku kontakti hoida.

Osadele koolidele toodi soovitusena välja vajadus **praktikadokumentide korrastamiseks ja digitaliseerimiseks**, samuti nende kooskõlastamist rakenduskavadega. Praktikadokumentide haldamine digitaalses keskkonnas oli aga just Tallinna Majanduskooli tugevus - kõik dokumendid on Google Drive pilvetetastel ning reaalajas jälgitavad nii ettevõtte kui kooli praktikajuhendaja poolt.

Kutsekoolide õppija on küll ennastjuhtiv ja oma õpitee eest vastutust võttev, ent on koole, kus **praktika läbimine on täielikult jäetud õppija õlgadele ning koolidel puudub kontakt praktikaettevõttega**. Kui kogu kommunikatsioon käib läbi õpilase, on keeruline hinnata praktika tulemuslikkust ning luua jätkusuutlikke suhteid ettevõtjatega. Komisjonid soovitasid luua koolidel pikaajalised suhted praktikakohtadega: suhelda praktikakohaga (kui külastamine ei ole võimalik, siis vähemalt helistada) ning koguda ja analüüsida tagasisidet praktikajuhendajatelt, et kogutud info põhjal teha parendusi rakenduskavadesse. Selleks on komisjonid soovitanud võtta tööle koolipoolne praktikakoordinaator nendes koolides, kus sellist ametikohta seni ei ole ning praktikaga seonduvad ülesanded on kas rühmajuhendaja, kutseõpetaja või mõne muu töötaja lisaülesanne. Rakvere Ametikooli näide tööle võetud praktikakoordinaatorist tõendas, et tänu just praktikale keskendunud töötajale on koostöö ettevõtetega ladusam, tihedam ja tulemuslikum.

Ettevõtete poolsed praktikajuhendajad vajavad endiselt koolitust, ent nagu ka eelmistel aastatel, on praktikajuhendajatel aega ning motivatsiooni nendel osalemiseks vähe. Hindamiskomisjonid on ka soovitanud anda tagasisidet praktikajuhendajatele, et **toetada praktikakohapoolseid juhendajaid eesmärgipärase praktika juhendamisel**, samuti on soovitatud **veebipõhiseid (video)materjale või kursusi algajale praktikajuhendajale**.

Praktikaperioodi osas on koole tunnustatud, et nad on vastu tulnud täiskasvanud õppijale ja muutnud praktika läbimise perioodi paindlikumaks. Samas on see mõnes õppekavarühmas valmistanud ka probleeme, kuna praktikale lähevad õppijad, kellel pole veel piisavalt ettevalmistust ja omandatud oskusi.

On koole ja õppekavarühmi, kus koostöö ettevõtete ja praktikabaasidega on sidus ja tulemuslik, näiteks Pärnumaa Kutsehariduskeskuses sotsiaaltöö ja nõustamise õppekavarühmas. Tallinna Kopli Ametikool on leidnud omale praktikabaasid, kus läbivad praktikat mitme erineva õppekavarühma õppijad ja seega on koostöö mainekate ettevõtetega hea ja tulemuslik. Samuti on koostöö praktikabaasidega tulemuslik ka Tartu Rakenduslikus Kolledžis.

Omaette **väljakutseks on ka praktikaga seotud tagasiside kogumine** nii õppijalt kui praktikajuhendajalt ning omakorda ettevõttele praktika osas tagasiside andmine. Koolid, kes veel tagasisidet ei kogu ega analüüsi, on üldjuhul saanud komisjonidelt soovitusel **viia läbi tagasiside uuringud nii praktikandi oskuste**

osas kui ka praktika korralduse osas. Hiiumaa Ametikool on hea näide, kus tänu läbiviidud uuringutele muudeti praktika läbiviimise perioodi sobivamaks.

Rahvusvahelistumine

Mõistagi on 2021. aastal hindamisaruannetes rahvusvahelistumisest räägitud küllaltki vähe. Selge, et kahel viimasel aastal on reisimine olnud keeruline kui mitte ilmvõimatu. Sestap ei ole ka ükski komisjon toonud soovitusena välja välispraktikate võimalust. Küll aga on tunnustatud Tartu Rakenduslikku Kolledžit, kus õppijad on läbi aastate käinud nii välismaal praktikaid sooritamas kui ka osalenud rahvusvahelistel kutsemeistrivõistlustel ning saavutanud võistlustel ka suurepäraseid tulemusi. Samuti on Rakvere Ametikool keerulistel aegadel saanud Erasmus+ tiipstaseme märgise aastateks 2021-2023.

Ka kutsemeistrivõistlused on viimaste aastatega saanud teistsuguse tähenduse. Kutsemeistrivõistlust „Noort Meister“ enam suurel mahul toimunud ei ole ning õpilased võistlevad erialade kaupa koolides või telesaate vahendusel. Siiski on nii Rakvere Ametikooli ja Kehtna Kutsehariduskeskuse õpilased võistlustel säranud ning seega tõendanud õppe head kvaliteeti.

Tagasiside kogumine, analüüsimine ning parenduste tegemine

Süsteemne parendustegevus on olnud koolidele väljakutseks. Erinevaid tagasiside küsitlusi viiakse läbi ja tagasisidet kogutakse, ent analüüsipõhisest tegevusplaanist on jäänud vajaka. 2021. aastal on komisjonid märganud ning tunnustanud koole, kus kogutakse tagasisidet süsteemselt ning planeeritakse selle pinnalt arendustegevusi, näiteks Tallinna Majanduskoolis ja Järvamaa Kutsehariduskeskuses.

Komisjonid soovitasid koguda regulaarselt tagasisidet nii õpilastelt, õpetajatelt kui ka praktikaettevõtelt. Saadud tagasisidet tuleb analüüsida ning sihtrühmadele tagasi peegeldada, et vastajad teaksid, mida kool analüüsi põhjal teha plaanib.

Õpetajad

Kriteeriumid

1. **Õppekavadel on vajaliku kvalifikatsiooniga õpetajad, sh praktikud ja pädevad praktikajuhendajad; õpetajatöö maht ja ametikohad on planeeritud;**
2. **õpetajate kutse-, eri- ja ametialane areng lähtub õppekavade, õppijate vajadustest ja osapoolte tagasisidest ning eneseanalüüsist.**

Lühikokkuvõte

Valdavalt on kõikides hindamisaruannetes nimetatud tugevusena pädevaid, motiveeritud ja pühendunud õpetajaid, kellele pakutakse asjakohaseid arenguvõimalusi.

Pea kõikides hinnatud õppekavarühmades on õppetöösse kaasatud töömaailma praktikuid, kellele on aga vaja pakkuda järjepidevalt vajaduspõhist pedagoogilist, metoodilist ja infotehnoloogilist tuge.

Õpetajate digioskuste arendamine peab olema süsteemsem ja järjepidev.

Paljudes õppekavarühmades on endiselt probleemiks õpetajate järelkasvu tagamine.

Pädevad õpetajad

Komisjonid nimetasid tugevusena pea kõigis hinnatud õppekavarühmades, et õpetajad vastavad kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele, nad on pedagoogilise ja erialase kogemusega ning õppijate ja tööandjate poolt kõrgelt hinnatud spetsialistid, kes viivad õpet läbi õppijakeskselt. Enamikul õpetajatest on ka rahvusvaheliste projektide kogemus.

Mitmel korral tunnustasid komisjonid õpetajaid selle eest, et nad inspireerivad õppijaid ning on üheks peamiseks põhjuseks, miks tullakse kooli (tagasi) õppima.

Paljud komisjonid märkisid tunnustavalt ka seda, et koolis valitseb töötajate vahel hea atmosfäär, nad saavad vabalt oma probleemidega pöörduda kolleegi või juhtkonna poole ning nad on toetatud nii pedagoogiliselt kui ka haridustehnoloogiliselt.

Komisjonide hinnangul on õpetajate koostöökultuur kõrge, neil on pikaajaline ühise koostöötamise kogemus, mis loob hea aluse õppeainete lõimimiseks ja parimate praktikate rakendamiseks.

Valdavalt on õppekavarühmades kaasatud õppetöösse erialaspetsialistide töömaailmast, kuid mõne kooli hinnangul takistab praktikute kaasamist nende liialt kõrge palgaootus. Töömaailma vajadustega kursis olemist soodustab ka see, et paljud õppekavarühmade õpetajad on ise ettevõtjad.

Komisjonid on toonitanud vajadust **pakkuda erialaspetsialistidele järjepidevalt vajaduspõhist pedagoogilist, metoodilist ja infotehnoloogilist tuge ja koolitust ning kaasata neid aktiivselt õppekavade arendamisesse.**

Tartu Rakendusliku Kolledži mehaanika ja metallitöö, elektrienergia ja energeetika ning elektroonika ja automaatika õppekavarühmade hindamiskomisjon tõi hea näitena esile, et erinevad ametikoha astmed (nooremõpetaja, õpetaja, vanemõpetaja ja meisterõpetaja) toetavad töökoormuse ja tööülesannete reguleerimist.

Õpetajate töökoormuse reguleerimiseks soovitasid komisjonid analüüsida ja leida optimaalne õppekavade arv, mis võimaldaks piiratud õpetajate ressursiga kvaliteetselt juhendada õppetööd ning ajakohastada õppematerjale. Kutseõpetajast praktikajuhendajate koormust soovitati planeerida selliselt, et nad saaksid vajalikul määral praktikale keskenduda, nt vähendades nende kontakttundide koormust. Üheks võimaluseks kontakttundide koormust vähendada ja pakkuda paindlikku õppekorraldust oleks sisuka veebiõppe rakendamine.

Enamikes hindamisel osalenud õppekavarühmades rakendatakse uue õpetaja sisseelamisprogrammi ja mentorsüsteemi. Samas on endiselt probleemiks õpetajate järelkasvu tagamine. Selle kitsaskohaga tegelemiseks andsid komisjonid asjalikke soovitusi – **välja töötada läbimõeldud, süsteemne ning pikaajaline õpetajate vanuselist struktuuri arvestav personali strateegia; leida õpetajaeldustega inimesi õppijate või vilistlaste hulgast.** Hea näitena on Tartu Rakendusliku Kolledži mitmes õppekavarühmas üle 60% õppekavarühma töötajatest kooli vilistlased.

Kitsaskohana mainisid komisjonid, et arenguestluste korraldus ei toeta mõnikord õpetajate sisulist eneseanalüüsi. Komisjonid soovitasid arenguestluste sisulisemaks muutmist, et **pöörata rohkem tähelepanu õpetajate kompetentside analüüsimisele** ning õpetajate arengu toetamisele.

Õpilastelt küsivad õpetajad oma tööle tagasisidet pigem mitteformaalsete vestluste käigus ning saadud informatsiooni ei dokumenteerita. Komisjonid soovitasid koguda õppijatelt teema või mooduli lõpus ka kirjalikku tagasisidet ning kasutada tulemusiarendustegevusteks.

Õpetajate arengu toetamine

Kõik komisjonid on tugevusena esile tõstnud, et õpetajatele pakutakse mitmekülgseid arenguvõimalusi: sise- ja väliskoolitused, stažeerimine, õpiränne, õppekäigud, koostegevused, osalemine erialavõrgustikes ja projektides. Õpetajate rahulolu pakutavate arenguvõimalustega on kõikides hinnatud õppekavarühmades kõrge. Komisjonid tunnustasid õpetajaid, et nad rakendavad enesearenduse käigus hangitud kogemusi, teadmisi ja oskusi õppetöös ning jagavad oma teadmisi ka kolleegidega.

Täiendava arengumeetodina soovitasid komisjonid nt tunnivaatlust koos tulemuste tagasisidestamisega ja rahvusvahelistes projektides osalemist.

Õpetajate arendamine toimub valdavalt koolitusplaani alusel, mille sisendiks on kas arengu- või koostöövestlustelt saadud info, õppekavade arendamisega seotud vajadused või muutunud kvalifikatsiooninõuded.

Samas on komisjonid rõhutanud, et **õpetajate eneseanalüüsi sisu peaks põhinema kutseõpetaja kutsestandardil** ning arenguveestlused peaksid keskenduma eelkõige õpetajate kompetentside analüüsile ja edasiarendamisele, sh digi- ja andragoogika-alasele. Õpetajate stažeerimist märkisid komisjonid olulise arengumeetodina, mida hindavad väga kõrgelt ka õpetajad. Õpetajate vähese stažeerimise põhjusteks on mainitud õpetajate eakust ja/või vähest inglise keele oskust, aga ka COVID-19 pandemiast tingitud piiranguid. Samas ei ole komisjonid heaks kiitnud ettevõtetes stažeerimise täielikult asendamist osalemisega nt Erasmus+ projektides.

Hea praktikana õpetajate süsteemsest arendamisest tõid komisjonid alljärgnevaid näiteid:

- kool toetab õpetajate professionaalset arengut, sidudes kvalifikatsiooni tõstmise lisatasuga (Viljandi Kutseõppekeskus, Kuressaare Ametikool);
- koolituste valiku suurendamiseks on õpetajatel võimalus valida koolitustegevusi aastas ühe kuupalga ulatuses (Tallinna Majanduskool);
- kool soodustab õpetajate kutse- ja kõrghariduse ning kutsete omandamist, kompenseerides näiteks kutseksamite tasu (Rakvere Ametikool).

Õpetajate digioskuste taset ja haridustehnoloogilist tuge hindasid komisjonid enamikes õppekavarühmades heaks, kuid rõhutasid, et **digioskuste arendamine peab olema süsteemsem ja järjepidev**. Arengu fookuseks võiks komisjonide hinnangul olla nt tehnoloogilised keskkonnad ja e-õppe metoodika. Heade näidetena tõid komisjonid esile õpetaja digitaalse arengumapi kasutuselevõtu Pärnumaa Kutsehariduskeskuses ja digipädevuste arendamist HITSA vastava küsimustiku abil Tartu Rakenduslikus Kolledžis. Komisjonid rõhutasid õpetajate töömotivatsiooni olulise osana ka läbimõeldud tunnustamise süsteemi koolis, sh kooli siseseid ja väliseid võimalusi.

Õpetajate jätkusuutlikuks arenguks ja motiveerimiseks soovitasid komisjonid igale õpetajale välja töötada arenguplaan. Ettevõttepoolse praktikajuhendaja motiveerimiseks võiks kaaluda lisatasu ning erinevaid arenguvõimalusi, näiteks nende kaasamist koolitustesse ja projektides osalemisse.

Kokkuvõte

Järgnevas tabelis on välja toodud **peamised tugevused ja kitsaskohad**, mis iseloomustavad õppeprotsessi kvaliteeti 2021. a hindamistulemuste põhjal.

TUGEVUSED	KITSASKOHAD
Õppekavaarendus on strateegiliselt läbi mõeldud. Õppekavad vastavad õppijate ja tööturu vajadustele.	Õppijatel ei ole võimalik valikmooduleid realselt valida. Valikute tegemise protsess pole piisavalt selge ja läbipaistev.
Õpiväljundite saavutamist toetab õppijate vajadusi arvestav õppe- ja hindamismetoodika ning kaasaegne õpikeskkond.	Praktikakorralduses ei ole kooli ja ettevõtete koostöö süsteemne. Praktikakohtade sobivuse hindamine ei ole järjepidev. Praktikajuhendajate koolitamine ja nõustamine on vähene.
Õppijate, sh HEV õppijate, toetamine on süsteemne, toimub õpetajate ja tugispetsialistide koostöös. Tugimeeskonnad koolides on suurenenud. Õppimise võimalused on avatud ka suure toevajadusega õppijatele.	Andmete kogumine õppe tulemuslikkuse ja rahulolu kohta ei ole süsteemne. Andmete analüüs ja selle parendustegevusteks kasutamine on vähene.
Digi- ja distantsõppest on saanud vajalik ja loomulik õppeprotsessi osa.	Digiõppe ja digitaalse õppevara kvaliteet on kõikuv.
Kutseõpetajad on pädevad, motiveeritud ja pühendunud. Erialaspetsialistid on kaasatud õppeprotsessi.	Kutseõpetajate leidmine on probleemne. Õpetajate järelkasv on vähene.

Joonis 3. Kokkuvõtte tugevustest ja kitsaskohtadest 2021 a. hinnatud õppekavarühmades

Hindamiskomisjonide sõnumid kutsehariduse osapooltele

Lisaks ettepanekutele, mis on koolile aluseks parendustegevuste kavandamisel, oli komisjonidel sõnumeid ka teistele kutsehariduse osapooltele – kutsestandardite arendajatele, kutsevõistluste korraldajatele, erialavõrgustikele ning Haridus- ja Teadusministeeriumile. Need sõnumid tulenesid peamiselt vestlustest kutseõpetajatega, praktikajuhendajatega ja valdkonna tööandjate esindajatega. Kutsehariduse hindamisnõukogu tõi olulisemad sõnumid välja hindamisotsustes ning EKKA palus osapoolte kommentaari ettepanekule.

Elektroonika ja automaatika valdkonna kutsestandardi loojatele soovitas komisjon mehhatroonik, tase 5. kutseeksami nõuetes kaaluda loobumist töökogemuse nõudest esmakutse taotlemisel, kuna kooli lõpetajal reeglina puudub nii pikk tööstaaž:

- SA Kutsekoda selgitas vastuses, et 5. taseme mehhatroonik-tehnika kutseeksami tingimusi olemasoleva kutsestandardi alusel muuta ei saa. Kutsekoda edastab komisjoni soovitusel elektroonika ja automaatika asjatundjate töörühmale, kes koguneb 2023. a sügisel kutsestandardit uuendama. Siis avaneb võimalus uuteks kokkulepeteks.

Haridus- ja Teadusministeeriumile tegi komisjon ettepaneku leida võimalused, kuidas koolidel oleks lihtsam saada andmeid õpilaste tööturul rakendumise ja edasiõppimise kohta riiklikest registritest, nt

Maksu- ja Tolliametist, EHISest. Koolide küsitlused ei anna täielikku informatsiooni, kuna lõpetanud ei anna tagasisidet, töötavad välismaal vms:

- *Haridus- ja Teadusministeerium on ettepaneku teadmiseks võtnud. EHISe spetsialistid korraldavad vajadusel koolidele infopäeva.*

Haridus- ja Teadusministeeriumil ning sihtasutusel Kutsekoda soovitas komisjon kaaluda **audiovisuaalsete tehnikate ja meedia tootmise õppekavarühma lõpetajal** kutseeksami sooritamise võimaldamist teise kooli juures, kui konkursi korras valitud kutse andja puudub ja kool ise kutse andja õigusi taotleda ei saa:

- *SA Kutsekoda vastas, et kahjuks ei ole kutseõppeasutuse lõpetajal teise kooli juures (konkursita valitud kutse andjana) kutseeksami sooritamine võimalik, kui konkursi korras valitud kutse andja puudub ja kool ise kutse andja õigusi taotleda ei saa. Sellisel juhul rakendub kooli lõpetamisel kutseharidusstandardi vastava paragrahvi lõike 2 teine lause „Kui kutse- või erialal ei ole kutseeksami sooritamine võimalik, lõpetatakse õpingud erialase lõpueksamiga.“ Tausta selgitusena lisas Kutsekoda, et kutseeaduse mõtte aegade algusest on olnud, et kool (konkursita valitud kutse andjana) saab kutse andmise otsuse teha ainult enda lõpetajate osas. Kutseeaduse §15, lõige 6 ütleb: „Õppe lõpetamisel loetakse kutse isikule antuks registreeringuga kutseregistris ning kutse andja õigust omava õppeasutuse väljastataval akadeemilisel õiendil või hinnetelehel tehtava märkega, kutseõppe lõpetamisel lõputunnistusel tehtava märkega ja kutse saanud isikule tema taotlusel kutsetunnistuse väljastamisega.“ Kuna kool ei saa teha märget teise kooli lõputunnistusele, ongi selle lause mõte, et kool saab anda kutse ainult enda lõpetajatele.*

EKKA edastas hindamiskomisjoni soovitusel **IT erialade kutsevõistluse korraldajatele** mitte muuta võistlusjuhendit viimasel päeval (vahetult enne võistlust), kuna see loob erinevad ja ebavõrdsed tingimused Tallinna ja kaugemate piirkondade osalejate vahel.

Samuti edastas EKKA Eesti Raamatupidajate Kogule komisjoni ettepaneku **majandusarvestuse ja maksunduse erialavõrgustikule** arendada koostöös kõigi raamatupidamise erialal õpetavate kutsekoolidega, Äriregistri, Maksuameti jt asutustega ning koostöös luua raamatupidamise erialal pilvelahendusega e-labor või test-keskkond, mis lubab õppijal harjutada erinevate ettevõtlusvormidega (osaühing, aktsiaselts, FIE, riigiettevõtte, jne), tegevusvaldkondadega (teenindus, tootmine, kaubandus, pangandus, kindlustus, jne) jt muutujatega ettevõtte erineva väljundiga majandus- ja maksuarvestuse protsesse kuni deklaratsiooni ja majandusaasta-aruande koostamiseni välja.

Hindamisnõukogu tagasiside koolide parendustegevuste ülevaadetele

Vastutus hindamisaruandes välja toodud probleemide lahendamise ning pideva parendustegevuse eest lasub koolil. Kvaliteedi hindamise järeltegevusena palub EKKA esitada hindamise läbinud koolil üks aasta pärast õppekavarühma kvaliteedi hindamise otsuse vastuvõtmist nõukogule kirjaliku ülevaate hindamisaruandes esitatud ettepanekute alusel kavandatud ja ellu viidud tegevuste ning nende tulemuste kohta.

2021. aastal esitasid koolid parendustegevuste ülevaated õppekavarühmades, mis läbisid kvaliteedihindamise 2019 sügisel ja 2020. aastal. Vaid ühel juhul teatas kool, et ei esita EKKAle õppekavarühma parendustegevuste ülevaadet, kuna kajastab parendustegevusi Haridus- ja Teadusministeeriumile esitatavas tulemusaruandes. Kõik teised koolid on hinnatud õppekavarühmade parendustegevuste ülevaated esitanud.

Nõukogu arutas koolide parendustegevuste ülevaateid 2021. aastal kokku kuuel istungil ning andis igale koolile tagasisidet parendustegevuste piisavuse ja asjakohasuse kohta. Nõukogu on tunnustanud koole konkreetsete parendustegevuste süsteemse rakendamise eest. Näiteks Luua Metsanduskooli süsteemset

praktikaprotsessi arendamist koostöös tööandjatega. Tagasisides Juuksurite Erakoolile „Maridel“ tõstis nõukogu esile kooli tõhusa tegutsemise ja õppijate toetamise praktilise töö läbiviimisel COVID-19 põhjustatud distantsõppe olukorras.

Nõukogu julgustas neid kogemusi laiemalt jagama erialavõrgustikes teiste samas valdkonnas õpetavate koolidega.

Pärnumaa ja Järvamaa kutsehariduskeskustes on pööratud tähelepanu ehituserialade praktika eesmärgipäraseks ja süsteemseks toimimiseks. Valgamaa Kutseõppekeskus on ehituse ja tsiviilrajatiste õppekavarühma parendustegevustele seadnud kuupäevalised vahetähtajad, soovitud tulemus ja sihtväärtuse ning vastutajad. Kool on juba rakendanud mitmeid tegevusi, nt 2021/2022 õppeaastal avati pottsepp-selli õppekava, kus asus õppima 15 õpilast, Eesti Töötukassa Valgamaa osakonnaga on alustatud konkreetset koostööd, rakendatud on uuendatud tagasisidesüsteem.

Tallinna Tervishoiukõrgkooli tunnustas nõukogu parendustegevuste eest kutse- ja kõrghariduse õppetegevuste lõimimisel. Tallinna Tööstushariduskeskuse transporditeenuste õppekavarühma puhul tõstis nõukogu esile, et väljalangevuse vähendamiseks kavandatud tegevused on asjakohased ja mitmekülgsed, nt esimese kursuse õppijatele sisseelamisprogrammi väljatöötamine, õppetootuste ja konsultatsioonide süsteemi arendamine.

Enamasti on koolide kavandatud parendustegevused asjakohased, aasta jooksul on paljud tegevused rakendatud või on konkreetset kavandatud. Hindamisnõukogu on tunnustanud, kui koolid on kavandanud asjakohased parendustegevused konkreetsete tähtaegadega alategevustele ning määratlenud oodatava tulemuse ja sihtnäitajad.

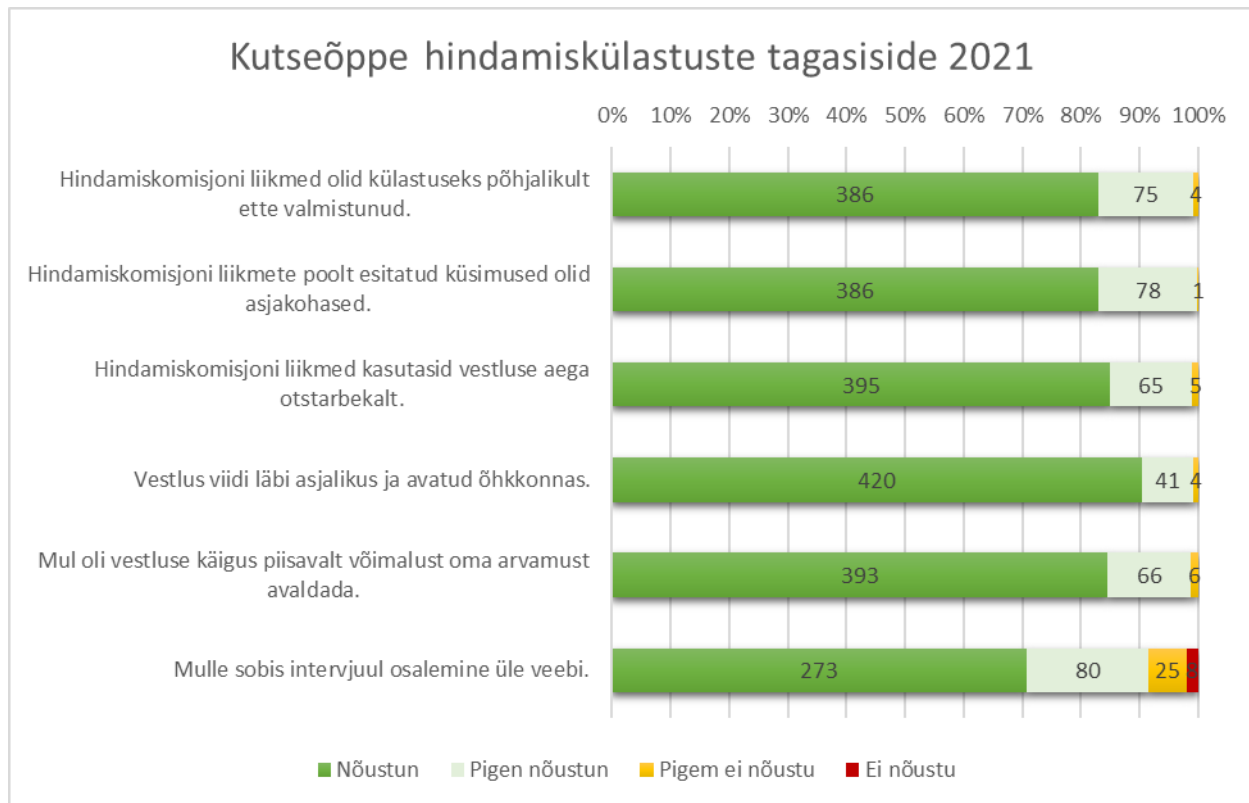
Samas on nõukogu tõdenud, et kohati on parendustegevuste ülevaates kirjeldatud tegevused üldsõnalised ega too esile soovitud muudatusi. **Nõukogu on koolidele soovitanud seada parendustegevustele konkretsed mõõdetavad tähtajad ning sõnastada oodatud tulemus, mis võimaldab koolil eesmärkideni jõudmist ka selgemalt hinnata.** Koolidel tasub need ka parendustegevuste ülevaates esile tuua.

Hindamisnõukogu tagasisidega koolide parendustegevuste ülevaadetele saab tutvuda nõukogu istungite protokollides EKKK kodulehel.

OSAPOOLTE TAGASISIDE JA SELLE KASUTAMINE PARENDUSTEKS

Koolide tagasiside hindamiskülastustele

EKKA küsib hindamiskülastusele vestlustel osalejatelt tagasisidet elektroonilises keskkonnas pärast hindamiskülastuse toimumist, enne esmase hindamisaruande koolile saatmist, et vastused ei oleks hinnangutest mõjutatud. Kuna COVID-19 pandeemia perioodil on enamik hindamiskülastusi toimunud veebi kaudu, siis küsiti tagasisidet ka veebi teel toimunud hindamiskülastustele. Hindamiskomisjonide tööle andis tagasisidet üle 460 vestlustel osaleja – õpilased, kutseõpetajad, tugispetsialistid, koolijuhid ja praktikakohapoolsed juhendajad.

Joonis 4. Koolide tagasiside hindamiskülastustele 2021

Sarnaselt 2020. aasta teises pooles osalenutele andsid ka 2021. aasta tagasisides vastanutest 90% EKKAle teada, et neile sobis külastuse läbiviimine veebis. Samas oli neid, kes tõid välja veebikeskkonna kui ebamugava vestluste vormi, kus ei ole võimalik tekitada avatud õhkkonda: *“Kindlasti on kontaktkohtumine informatiivsem, sest võimaldab kiiremat reageerimist tekkivatele nüanssidele.”* Sarnaselt eelnevale aastale, toodi ka 2021. aasta tagasisides veebivestluste puhul välja tehnilised probleemid. Samas oli neid vastajaid, kes vastupidiselt väitsid, et veebivestluste õhkkond oli meeldiv ja vaba ning osaleda saavad ka need, kes viibivad koolist eemal: *„Selline mõttevahetus veebi kaudu on täiesti sobiv.”*

2020. aasta kogemuste põhjal toimus 2021. aastal lisaks tavapärasele külastustele koolis ka hübriidkülastused, kus hindamisvestlused viidi läbi veebis ning mõned komisjoni liikmed (peamiselt tööandjad) käisid koolis kohapeal, et tutvuda hinnatava õppekavarühma õpikeskkonnaga ning vaadelda õpilaste praktilist tööd ja võimalusel e-õpet. Tagasiside põhjal selline külastuse korraldus koolidele sobib, kuna hindamiskomisjon saab koolis kohal käies palju selgema ülevaate koolist ja hinnatavatest õppekavarühmadest.

Väitega „Hindamiskomisjon on põhjalikult **ettevalmistunud** hindamiskülastuseks“, milleks on tutvumine kooli poolt esitatud eneseanalüüsiga, kooli kodulehel oleva infoga ning kooli poolt esitatavate dokumentidega, oli nõus 97% vastanutest. Tagasisides toodud kommentaarid näitavad selgelt vastajate rahulolu komisjoni ettevalmistusega: „Komisjon oli suurepäraselt ette valmistatud.“; „Liikmed olid põhjalikult läbi lugenud kvaliteedihindamise aruande ja lisaks veel tutvunud õppijate portfooliotega.“ Võrreldes eelneva aasta tagasisidega, on ka 2021. aasta kommentaaridest näha, et alati ei ole kõik komisjoni liikmed ühtviisi kursis hinnatava õppekavarühma sisu või kutseõppe nõuetega. Samuti toodi tagasisides välja, et mahukamate hindamiste puhul tuleks komisjonil võtta rohkem aega ning ühe külastuspäeva asemel jagada vestlused mitmele päevale.

Samas toodi välja, et komisjoni ettevalmistatud küsimused olid küll asjakohased, aga neid oli ühe vestluse jaoks liiga palju ning kooli esindajal jäi vastamise aega liiga väheks. See toob välja ühe peamise parenduskoha hindamiskomisjoni liikmete **vestluse aja täpsel ja otstarbekal kasutamisel**. 2021. aasta kevadisel tagasisidel toodi kommentaaridena välja: „Aega läks väga palju üle võrreldes plaanituga.“; „Küsimusi oli rohkem kui 45 minutit“. EKKAl tegeles väljatulnud probleemiga, andes sõnumi edasi sügisesel hindamiskomisjonide koolitustel ning 2021. a teisel poolaastal andsid 98% vastanutest komisjoni täpsele ja otstarbekale aja kasutamisele positiivsema tagasiside, näiteks andis kommentaariks üks vestlusel viibinud õpilane: „Vestlust juhiti konkreetset (lühike sissejuhatus ning küsimus) ja vastuste saamisel liiguti kiiresti uue teema juurde.“

Vastused väitele võimaluse kohta oma arvamuse avaldamiseks vestlusel toob väga hästi välja seotuse vestluste aja täpse ja otstarbeka kasutamise kohta. Sarnaselt eelnevale aastale toodi ka sellel aastal välja peamiseks kitsaskohaks vestluse ebapiisavat aja planeerimist – kui küsitletavaid on palju, ei saa kõik oma arvamust avaldada: „Aega rääkimiseks oli lihtsalt üsna vähe.“; „Aega oli vähe kõigi jaoks, sain vastata ühele küsimusele.“; „Eriala õpetajate jaoks võiks varuda vestluseks rohkem aega.“

EKKAl on soovitanud komisjonidel planeerida vestlused hindamisinädala raames mitmele päevale, mis võimaldab konkreetsele fookusgrupile kavandada pikem vestluse aeg.

Kõrgeima tulemuse 99% tagasisides sai küsimus, kus uuriti vestlustel komisjoni liikmete poolt esitatud **küsimuste asjakohasust**. Kommentaaridena toodi välja: „Küsimused olid asjakohased, kuna täiendasid juba aruandes kirjutatud.“; „Küsimused ja teemad olid järjestatud loogiliselt.“; „Vestlus kulges tänu väga heale ettevalmistusele sujuvalt, samuti oli vestlus hästi juhitud, et ajakavas püsida.“

Kõrge tulemuse sai samuti teemavaldkond, mis käsitles komisjonide poolt **asjaliku ja avatud õhkkonna loomist**: „Vestluse õhkkond oli väga avatud ja positiivne. Koroonaaeg seadis sellele oma raamid, aga tuldi väga hästi toime.“; „Kõigile osalejatele anti sõna ning vajadusel esitati omapoolseid mõtteid või lisaküsimusi.“; „Küsitluse põhiläbiviija oli avatud ning väga meeldiva suhtlemisega.“ Sarnaselt eelmise aasta tagasisidele, tunnevad vestlustel osalejad siiski vajadust nõo silmast-silma kohtumisele, näiteks tõi üks tagasiside välja: „Veebiintervjuu ei võimaldanud eriti avatud õhkkonda.“ Samuti tõi õppijad tagasisides välja, et soovivad vestlustes komisjoniliikmetega vahetut suhtlemist: „Eelistan kogemuste jagamist vahetult, nn" päris inimestega ja päriselt".“

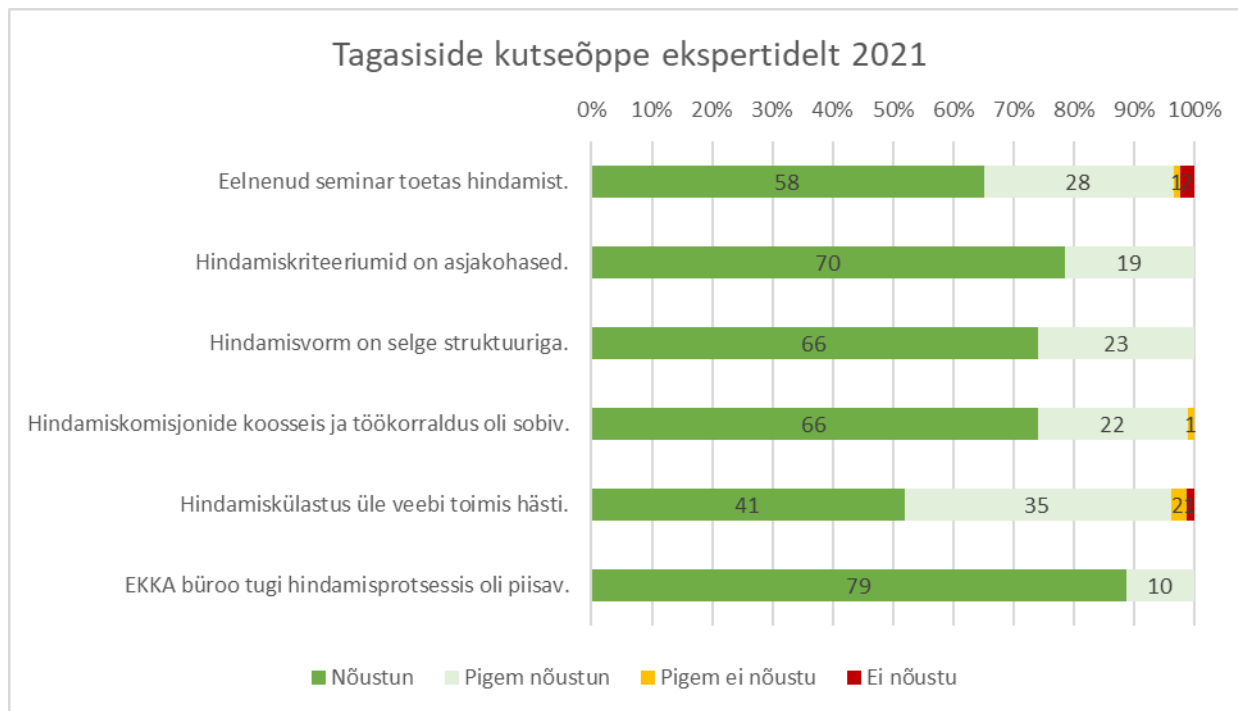
Koolikülastuste edasiseks tõhustamiseks tegid mitmed tagasiside andjad ettepaneku küsimuste ettesaatmiseks, mis aitaks paremini ette valmistada vestlusteks. EKKAl lähtub põhimõttest, et hindamisvestlused on võrdsete partnerite vahel arenev ja sujuv dialoog. Hindamiskülastuste ajakavades toob komisjon iga vestluse teemavaldkonna ning peamised käsitletavad aspektid.

Lõpuks ühe kooli juhtkonna liikme tagasiside EKKAlle: „Suur tänu EKKAlle suurepärase hindamismeeskonna kokkupanekul! Hindajad olid hästi ette valmistunud, vestlustel esitati asjakohaseid küsimusi ning õhkkond oli tõine ja avatud. **Tagasisides koolile toodi välja tõesti olulised aspektid.**“

Hindamiskspertide tagasiside kvaliteedi hindamise protsessile

EKKA küsib iga hindamisperioodi lõpus tagasisidet ka hindamiskomisjonide liikmetelt. Hindamise protsessile andis tagasisidet 89 hindamisksperti. Küsisime, kuivõrd asjakohane ja piisav oli hindamisele eelnev koolitus ning EKKA tugi hindamise kestel; kas hindamiskriteeriumid on arusaadavad ning hindamisvorm selge struktuuriga.

Uurisime ka, kas komisjonide koosseis ja töökorraldus oli sobiv ning kas kõigi komisjoni liikmete panus hindamisprotsessi oli piisav. Kuna valdav osa hindamiskülastusi toimus seoses COVID-19 pandeemiaga veebipõhiselt, küsisime ka, kas hindamiskülastus üle veebi toimus hästi. Eraldi küsisime komisjoni liikmetelt esimehe ja sekretäri töö kohta, sest neil on komisjonis suurem roll ja vastutus.

Joonis 5. Tagasiside kutseõppe hindamiskspertidelt 2021

Eelnenud seminar toetas hindamist

Väide **”Eelnenud seminar toetas hindamist”** tekitas vastajates mõningast segadust. EKKA viib enne hindamist läbi kaks seminari: 1) kõigile uutele hindamiskspertidele koos ja 2) alates 2021 sissejuhatav seminar konkreetsele komisjonile. Komisjoni seminar on osa komisjoni esimesest koosolekust ja selle viib läbi hindamise koordinaator. Kui uute hindamiskspertide seminari eesmärk on anda ülevaade hindamise eesmärkidest, põhimõtetest, protsessist ja kriteeriumitest, siis komisjoni seminaril tuletatakse meelde tähtsamad sõnumid hindamise kohta juba konkreetse hindamise kontekstis. Kommentaaridest on aru saada, et osa vastajaid pidas silmas uute ekspertide seminari, osa koordinaatori läbi viidud komisjoni seminari.

Uute ekspertide seminari peeti väga vajalikuks, nt *”Seminar oli hädavajalik ... et täpsemalt teada saada hindamissüsteemist ja -nõuetest.”*

Sissejuhatavat komisjoni seminari pidasid vajalikuks, sisukaks ja hindamist toetavaks nii kogenud kui ka uued hindamiskspertid. Komisjoni liikmetega lähemalt tutvumise võimalust seminaril peetakse samuti

väga oluliseks. Seda toodi sageli välja ka kommentaarides, näiteks *“Olen hindamisel küll juba mitmendat korda osalenud, kuid alati on hea eelnevalt ikkagi põhitõed läbi rääkida ja samas ka komisjoni liikmetega juba tuttavaks saada”*. Samuti said koordinaatorid kiidusõnu seminaride läbiviimise eest, nt *“EKKA poolne koordinaator tegi väga hea koolituse komisjoni esimesel kohtumisel ja oli üldse väga suureks toeks”*; *“Koordinaator valmistas meid väga hästi ette”*.

Väitega *“Eelnenud seminar toetas hindamist”* ei olnud nõus kaks osalejat, kellest üks ei saanud nõustuda sellepärast, et ei osalenud ja teine ei olnud kindel, millist seminari silmas peetakse. Pigem ei nõustunud väitega üks osaleja, kes oli lisanud põhjuseks *“Kõik oli selge enne sedagi.”* Seega ei olnud mittenõustumine tingitud sellest, et seminar ei oleks vastanud ootustele.

EKKA vaatab hindamisekspertide tagasiside küsimustiku üle ja viib sisse vajalikud muudatused. Segadust tekitanud küsimuse sõnastame ümber ja uuendame ka teisi küsimusi, kus fookust on vaja täpsustada.

Hindamiskriteeriumid on asjakohased. Hindamisvorm on selge struktuuriga

Väidetega **“Hindamiskriteeriumid on asjakohased”** ja **“Hindamisvorm on selge struktuuriga”** olid nõus või pigem nõus kõik vastajad. Siiski on kommentaaride põhjal endiselt murekohaks, et mõne teema puhul on raske otsustada, mis kriteeriumi all seda käsitleda. Eriti tuleb see välja õppekavade moodulite rakenduskavades õppe kavandamist käsitleva kriteeriumi ning õppe läbiviimist käsitleva kriteeriumi puhul. Näiteks tuuakse kommentaaris välja, et rakenduskava käsitlemise juures tahaks kohe õppe sisusse ka minna.

EKKA selgitab hindamisekspertide seminaridel, et õppeprotsess on tervik ja seetõttu on hindamiskriteeriumid omavahel tihedalt seotud. Komisjonil tuleb kattuvuste korral otsustada, mis kriteeriumi all on kõige sobivam mingit teemat käsitleda. Vältida kordusi ja vajadusel viidata.

Ühes kommentaaris leiti, et kriteeriumid vajavad värskendamist, sest need ei sisalda virtuaalse keskkonna ja õpilaste IKT oskuste hindamist.

EKKA ei plaani senises kvaliteedihindamise mudelis kriteeriumite muutmist, kuid on vastavalt muutustele ja arengutele õppes täiendanud kriteeriumite mõtestamist toetavaid küsimusi. Näiteks õpikeskkonna juures on küsimustes eraldi välja toodud digitaristu. Õpetajate kutse-, eri- ja ametialast arengut käsitleva kriteeriumi juurde on lisatud küsimus õpetajate digipädevuse arendamise kohta, sh distantsõppe läbiviimisel.

Hindamiskomisjonide koosseis ja töökorraldus oli sobiv

Komisjonide koosseis on saanud väga palju kiidusõnu. **Kommentaaris rõhutatakse komisjoni liikmete kompetentsust, üksteist toetavat hoiakut ja eriti koostööle orienteeritust.** Näiteks *“Väga professionaalne koosseis ja sujuv ning sobiva tempoga töökorraldus.”*; *“... asjalik ja koostöine, avatud meele ja heade ettepanekutega komisjon”*. Töökorralduse puhul peeti oluliseks sujuvust ja selgust, nt *“kõik toimis, kokkulepped pidasid”*; *“Tööjaotus selgelt läbi räägitud, tähtajad paigas ja piisavalt ette teada.”*

Mitmes kommentaaris väideti, et tööandjate esindajatel ei ole alati nende roll ja kohustused komisjonis üheselt arusaadavad ning mõnel juhul ei oldud rahul nende kompetentsusega, nt kui selgus, et tööandjate esindaja ei olnudki viimastel aastatel oma valdkonnas aktiivselt tegutsenud ning kui vestlusteks ja aruande koostamiseks vajalik suuline ja kirjalik eneseväljendus jättis soovida. Tööandjate esindajad ise on tunnistanud, et vajaksid rohkem teadmisi kutseõppesüsteemist, nt *“Osaledes esmakordselt jäi süsteem esialgu arusaamatuks. Võiks teha tööandjate esindajatele infopäeva”*. Samas on komisjonide liikmed pidanud tööandjate panust väga oluliseks ja öelnud et *“... kuna otsused/soovitused on kaalukad, siis võib-olla kaasaksin meeskonda mõne töömaailma esindaja juurdegi”*.

Töökorraldusest rääkides toodi korduvalt välja EKKA **koordinaatori ja komisjoni esimehe roll**. Koordinaatorid on olnud abiks protsessi käigus küsimustele vastuste leidmisel ja teeninud ohtralt kiidusõnu. Väga hinnatakse ka esimehe rolli protsessis, nt *“Hindamiskomisjoni esimees ning EKKA poolne koordinaator olid fantastilised ning teadsid täpselt, mida teevad. Nende all oli väga hea ja lihtne komisjonis olla - kõik oli selge.”* Rahulolematust tekitas, kui hindamiskomisjoni esimees ei olnud oma ülesannete kõrgusel ning töökorraldus oli selgusetu. Leiti, et *“Komisjoni esimeheks peaks valima tugevate liidriomadustega inimese” ja “Komisjoni esimees peaks tagama, et komisjoni liikmed panustavad võrdselt.”*

EKKA peab komisjonide moodustamisel silmas senist tagasisidet eksperdi tööpanusele, sh komisjoni esimehe rolli täitmisele. EKKA selgitab ekspertide ja komisjonide koolitustel liikmete rolle ja vastutust. Hindamiste koordinaatorid räägivad enne komisjoniga töö alustamist esimehe ja sekretäri läbi nende rollid ja üksiti vastutuse komisjoni töö korraldamisel. Rõhutatakse, et igal komisjoni liikmel, sj tööandjate esindajal, on konkreetne vastutusvaldkond vastavalt tema kompetentsidele ja tugevustele. Hindamiseksperdi käsiraamatusse koondame nii tööjaotuse põhimõtted kui ka komisjonide liikmete ülesanded igas konkreetsetes hindamisprotsessi etapis.

Eesmärgiga toetada ennekõike tööandjate esindajate teadmisi ja arusaamist kutseõppes töötas EKKA välja ja viis läbi ekspertide koolituse lisamooduli *“Kutseõppes eksperdile. Mis on terminite taga”* Kutsutud olid kõik komisjonides töötavad tööandjate esindajad, kuid koolitus oli avatud ka kõigile teistele komisjonide liikmetele. EKKA kavatab seda lisamoodulit pakkuda komisjonide liikmetele edaspidi regulaarselt.

EKKA korraldas hindamiskomisjonide liikmetele nn eksperdilt-eksperdile seminari käsitlemaks mitmeid õpetajate hindamisvaldkonna aspekte. Seminari viisid läbi eksperdid-kutsepedagoogika asjatundjad Tallinna Ülikoolist ja selle käigus kogusime ettepanekuid hindamist toetavate küsimuste täiendamiseks.

Kommentaariid puudutasid ka **digilahendusi** komisjoni töö korraldamisel. Veebikoosolekute heaks küljeks peeti aja kokkuhoidu sõitmise arvelt. Samas sooviti ka siin vahetuid kohtumisi ja ka võimalust komisjonil koos aruannet koostada. Dokumentidega töötamine digikeskkonnas tekitas mõnikord probleeme. Leiti, et *“online redigeerimine on kohmakas, samuti sorteerimine ja jagamine”*.

Hindamiskülastus üle veebi toomis hästi

Esimesel poolaastal toimusid vestlused COVID-19 pandeemiast tingituna peaaegu alati veebi teel, teisel poolaastal oli päris palju hindamiskülastusi ka kohapeal. Otsus sõltus hetkel kehtivatest reeglitest ning olukorrast konkreetsetes koolis ja/või komisjonis.

Väitega **“Hindamiskülastus üle veebi toomis hästi”** nõustus täielikult vähem vastajaid kui teiste väidete puhul. Kolm inimest ei nõustunud või pigem ei nõustunud.

Veebivestluste puhul toodi positiivsena välja, et need toimusid hästi, olid mugavad ja hoidsid aega kokku. Samas kahetseti vahetu kontakti puudumist: kohapealne külastus *“peegeldab paremini töökeskkonna kvaliteeti, õpilaste ja õpetajate koostööd, koolikeskkonna tervist”*; *“Ruumis koos olles saab palju rohkem - näeb ühe inimese reaktsiooni teise jutu peale, tunne, et kas on meeskond.”* Mitmel hindamisel oli külastus korraldatud nii, et vestlused toimusid veebis, kuid õpikeskkonna vaatluse viis komisjoni vähendatud koosseisus läbi kohapeal. Seda lahendust hinnati väga heaks, eriti tehniliste ja loominguiliste erialade puhul, et kooli õpikeskkonna ja õpilaste töödega paremini tutvuda: *“Kuigi veebikohtumine vestlusteks toimib hästi, pean siiski oluliseks kooli füüsilist külastust just erialade puhul, kus sünnivad reaalsed artefaktid”*; *“Ilma külastuseta oleks hindamine puudulik olnud.”* Kui pandeemia tõttu kohapeal üldse käia ei saanud, jäi see komisjonide liikmetel kripeldama, eriti õpikeskkonna seisukohalt. *“Tehnilistel aladel ei piisa kaameraga näidatud sisseseade vaatamisest, vaid oleks vaja täpsemalt tutvuda”*.

Tehnilisi probleeme esines vähe, kuid mõnikord siiski, nt internetiühenduse kvaliteediga ja vilistlaste erinevate võimalustega veebis kohtuda, mistõttu osa intervjuusid toimusid telefoni teel. Vestluste korralduse poole pealt tehti ettepanek, et iga vestleja oleks eraldi ruumis, eraldi arvutiga: „*kui osalejad on ühes kohas koos ühe kuvari ees, siis ei saa alati eristada, kes vastab. Peab looma eraldi reegleid, nt igaüks ütleb vastates iga kord oma nime ja see on kohmakas lahendus*“.

Osalejate sõnul on väga hea variant **hübriidkülastus**, st osa vestlusi läbi veebi ja vajadusel füüsiline koolikülastus.

Soovituse, et iga vestlusel osaleja oleks eraldi ruumis ja eraldi arvutiga, andis EKKA kohe probleemi ilmnmisel juba hindamiste käigus koordinaatorite kaudu. EKKA soovib hindamiskülastusi korraldada võimalikult ressursisäästikult, seega jääb veebivestluste võimalus kindlasti alles ka pandeemia vaibudes.

EKKA büroo tugi hindamisprotsessis oli piisav

Kõikide väidete hulgas vastati just sellele väitele kõige sagedamini “Nõustun”. Koostööd EKKAgas hinnati kõrgelt. EKKA büroo tuge iseloomustati korduvalt sõnadega professionaalne, sõbralik, konstruktiivne ja motiveeriv. “EKKA tugi on alati olnud kättesaadav ja kõik küsimused said kiired vastused”. Kiidetakse head koostööd koordinaatoriga: “Palju kiitust ja tänu koordinaatoritele”.

Välja on toodud väga head ja asjalikud kommentaarid aruandele, samuti leiti, et “Hea oli ka, et lisaks kirjutamisele sai vahepeal telefonis arutada”.

Parendusettepanekuna saime soovitusi: „EKKA-l võiks aga olla üks koht, kus on kõik vajalikud materjalid üleval. Siis ei pea kogu aeg saadetud kirjades surfama ja õigeid faile otsima.“ „Komisjoni liikmele vajalik info ja failid ühte kohta veebis! Ka koordinaatoritel siis lihtsam.“ „Komisjon vajaks sellist käsiraamatut nagu on koordinaatoril.“

EKKA koostab kutseõppe hindamiseksperdi käsiraamatut, mille eesmärk on koondada kogu hindamiseksperitidele vajalik info ühte kohta ja toetada seeläbi ekspertide tööd. Käsiraamatut piloteerime märtsis-aprillis 2022 ja anname komisjonide käsutusse alates 2022 II poolaastast. Käsiraamat sisaldab muuhulgas komisjoni liikmete ülesannete kirjeldusi hindamisprotsessi osade kaupa, hindamise ajakava, juhendeid sekretärile dokumentide vormistamiseks ja haldamiseks, hindamiskülastuse kavandamise põhimõtteid ja dokumentide küsimise reegleid, juhiseid analüüsi kirjutamiseks ja järelduste tegemiseks.

Soovitused hindamisprotsessi edasiseks arendamiseks

Eksperdid väljendavad muret selle üle, et “...koolid ikkagi võtavad seda hindamisprotsessi kuidagi eraldiseisvana, et aruanne koostatakse EKKAle või komisjonile” ja lisavad, et selgitustööga “on veel minna...”. Soovitakse rangemaid nõudeid koolide **eneseanalüüsile** - “rohkem fakte ja kriteeriume, vähem üldist juttu”. Ühes komisjonis jõuti äratundmisele, et “...kool oleks vajanud nõustamist hindamisaruande koostamisel. Tegelikult oli märksa parem kui kool ise hindamisaruandes kirjeldas”. Samuti soovitakse, et EKKA kontrolliks, kas kõik aruandes lingitud dokumendid tegelikult ka kättesaadavad on ja saadaks vajadusel aruande koolile tagasi täiendamiseks. Mitmel korral on välja toodud lisadokumentide küsimise teema. Mõnel juhul ei ole kool esitanud küsitud dokumente tähtjaks ja komisjon on pidanud asjatult ootama. Tehti ettepanek sagedasti küsitud olulisemad dokumendid kohe eneseanalüüsi juurde lisada. “Koolilt küsitakse alati samu dokumente juurde, kas oleks mõistlik need kohe (koos eneseanalüüsiga) küsida”. Leitakse, et see aitaks säästa aega ja hindamiskomisjon saaks koheselt tegeleda kõigi dokumentidega korraga.

EKKA tegeleb järjepidevalt koolide eneseanalüüsi aruannete kvaliteedi edendamise teemaga. EKKA korraldab enne iga hindamisperioodi hindamisele tulevatele koolide õppekavarühmade meeskondadele teabepäeva. EKKA edastab komisjonide soovitusi koolide eneseanalüüsi aruannete kohta koolidele.

Ekspertidelt tuli ettepanek korraldada kahe hindamisperioodi/poolaasta vahel komisjonide liikmetele ühine seminar, kus võtta kokku eelneva poolaasta hindamised, jagada kogemusi ja õppetunde järgmiseks perioodiks ning samade õppekavarühmade hindamistest tekiks terviklikum pilt. EKKA plaanib ekspertide kohtumist, kus osalevad nii eelneva kui ka järgneva perioodi hindamiskomisjonide liikmed. Kohtumise eesmärk on jagada häid praktikaid tööst hindamiseksperdina, leida lahendusi kitsaskohtadele ning tutvustada hindamiste tulemusi.

„Kutsehariduse kvaliteedi hindamine ja kindlustamine“

LISA 1 Kvaliteedi hindamise tulemused 2019-2021 koolide tähtajatu õppeõigusega õppekavarühmades

Tabelis on toodud aastatel 2019-2021 hinnatud tähtajatu õppeõigusega koolide õppekavarühmad ja tulemused. Järgmise hindamise tähtaeg: 6 a pärast, 6 a pärast kõrvaltingimuse täitmisega, 3 a pärast. *Õppekavarühmade pikemad nimetused on tabelis märgitud 1-2 märksõnaga.*

1	Haapsalu KHK	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	reisimine	ehitus	majandusarvestus	sekretäri- ja kontoritöö	andmebaaside	materjalide töötlemine
		käsitöö	lastehoid	sotsiaaltöö					
2	Ida-Virumaa KHK	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	reisimine	juuksuritöö	mehaanika	mootorliikurid	transpordi-teenused	ehitus
		elektrienergia	majandusarvestus	juhtimine	toiduainete töötlemine	kaubandus	audiovisuaalsed tehnikad	käsitöö	andmebaaside
		tarkvara	elektroonika	materjalide töötlemine	tekstiili töötlemine	keemia-tehnoloogia	kaevandamine		
3	Järvamaa KHK	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	ehitus	mootorliikurid	transpordi-teenused	kaubandus	põllundus	kalandus
		veterinaaria	elektrienergia	sotsiaaltöö	andmebaaside	keemia-tehnoloogia			
4	Kehtna KHK	majutamine ja toitlustamine	ehitus	arhitektuur	andmebaaside	tarkvara	mootorliikurid	transpordi-teenused	kaevandamine
5	Kuressaare Ametikool	majutamine ja toitlustamine	juuksuritöö	reisimine	ehitus	mootorliikurid	majandusarvestus	juhtimine	tarkvara
		toiduainete töötlemine	materjalide töötlemine	tekstiili töötlemine	audiovisuaalsed tehnikad	käsitöö	lastehoid	sotsiaaltöö	
6	Olustvere TMK	majutamine ja toitlustamine	reisimine	majandusarvestus	sekretäri- ja kontoritöö	toiduainete töötlemine	põllundus	käsitöö	
7	Pärnumaa KHK	majutamine ja toitlustamine	juuksuritöö	toiduainete töötlemine	ehitus	metsandus	aiandus	majandusarvestus	juhtimine
		sekretäri- ja kontoritöö	kaubandus	andmebaaside	elektrienergia	elektroonika	mootorliikurid	transpordi-teenused	mehaanika
		sotsiaaltöö	tekstiili töötlemine	materjalide töötlemine					
8	Tartu Rakenduslik Kolledž	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	reisimine	juuksuritöö	ehitus	majandusarvestus	sekretäri- ja kontoritöö	andmebaaside
		tarkvara	mootorliikurid	elektrienergia	elektroonika	mehaanika	toiduainete töötlemine	tekstiili töötlemine	juhtimine
		kaubandus	materjalide töötlemine	transpordi-teenused					
9	Tallinna Tööstushariduskeskus	juuksuritöö	elektrienergia	elektroonika	mehaanika	transpordi-teenused	kaubandus	tekstiili töötlemine	mootorliikurid
		andmebaaside	tarkvara						

10	Tallinna Teeninduskool	majutamine ja toitlustamine	toiduainete töötlemine	kaubandus	juuksuritöö				
11	Tallinna Ehituskool	ehitus	materjalide töötlemine	elektrienergia					
12	Tallinna Lasnamäe MK	ehitus	mehaanika	elektronika	mootorliikurid				
13	Võrumaa KHK	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	reisimine	mehaanika	elektronika	andmebaaside	juhtimine	ehitus
		materjalide töötlemine							
14	Valgamaa KÕK	ehitus	mootorliikurid	materjalide töötlemine	majutamine ja toitlustamine	sotsiaaltöö	lastehoid	transpordi-teenused	
15	Viljandi KÕK	ehitus	elektrienergia	mootorliikurid	mehaanika	transpordi-teenused	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	andmebaaside
		tarkvara							
16	Rakvere Ametikool	ehitus	mootorliikurid	transpordi-teenused	reisimine	majutamine ja toitlustamine	toiduainete töötlemine	mehaanika	materjalide töötlemine
		andmebaaside							
17	Vana-Vigala TTK	majutamine ja toitlustamine	koduteenindus	käsitöö	ehitus	materjalide töötlemine	mootorliikurid	toiduainete töötlemine	
18	Luuu Metsanduskool	metsandus	reisimine	aiandus					
19	Juuksurite Erakool „Maridel“	juuksuritöö							
20	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	sotsiaaltöö	lastehoid	teraapia	meditsiini-diagnostika	hambaravi			
21	Tartu Tervishoiu Kõrgkool	sotsiaaltöö	lastehoid	teraapia	meditsiini-diagnostika				
22	Kaitseväge Akadeemia	sõjandus ja riigikaitse							
23	Tallinna Polütehnikum	andmebaaside	tarkvara	elektrienergia	elektronika	audiovisuaalsed tehnikad			
24	Tallinna Kopli Ametikool	ehitus	elektrienergia	koduteenindus	käsitöö	aiandus			
25	Tallinna Majanduskool	majandusarvestus	rahandus	juhtimine	sekretäri- ja kontoritöö	turundus	kaubandus	tööoskused	
26	Hiiumaa Ametikool	transpordi-teenused	ehitus	materjalide töötlemine	aiandus				
27	Eesti Massaaži- ja Teraapiakool	teraapia							
28	Eesti Esimene Erakosmeetikakool	juuksuritöö							
29	Eesti Merekool	mootorliikurid	transpordi-teenused	elektrienergia					
30	Heino Elleri Muusikakool	muusika ja esituskunstid							
31	Pärnu Saksa Tehnoloogiakool	elektrienergia	majandusarvestus	juhtimine	audiovisuaalsed tehnikad				
32	Räpina Aianduskool	aiandus	käsitöö	looduskeskkond					

33	Tartu Kunstikool	audiovisuaalsed tehnikad	
34	Sisekaitseakadeemia	vara- ja isikukaitse	
35	Eesti Lennuakadeemia	mootorliikurid	
36	G. Otsa nim Tallinna Muusikakool	muusika ja esituskunstim	audiovisuaalsed tehnikad
37	Tallinna Balletikool	muusika ja esituskunstim	

Tulemused on toodud seisuga 31.03.2022